

ABSTRACT. - *A list of the recent non-marine molluscs of Belgium.*

A revised and updated nomenclatural list of the recent land, freshwater and brackish-water Mollusca of Belgium is presented. Comments are given on critical points. Introduced species, greenhouse aliens and species which we could expect to find in Belgium are included.

V O O R W O O R D

=====

Voor de studie van de Belgische, en meer algemeen ook van de Westeuropese mollusken, vormen de werken van W. ADAM (1947, 1960) nog steeds een uitstekende basis.

De laatste 25 jaar werd zowat overal in Europa veel belangrijk onderzoek verricht door talrijke malacologen. Een direct gevolg hiervan is dat de nomenclatuur van vele soorten ingrijpende wijzigingen heeft ondergaan.

Wat het onderzoek van de Belgische fauna zelf betreft, werd sinds 1970 door de afdeling Recente Invertebraten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, een project gestart dat een algemene en diepgaande malacologische survey van heel het land beoogt. Begin van de zeventiger jaren werden dan ook al snel enkele nieuwe soorten voor de Belgische fauna ontdekt.

Dank zij bijzondere fondsen (F.K.F.O.-project n° 2.0073.77) en met de medewerking van universiteiten (R.U.C.A., Laboratorium voor Algemene Dierkunde, Directeur Prof. Dr. W.N. VERHEYEN; R.U.G., Laboratorium voor Oecologie der dieren, Directeur Prof. Dr. J. HUBLÉ, e.a.) werd deze faunistische en oecologische survey geïntensifieerd. Eind 1982 voltooide Dr. R. MARQUET zijn doctoraatsproefschrift over de Belgische landmollusken. Dit zeer omvangrijke werk legt een nieuwe basis voor malacologisch onderzoek in België. Het wordt in een aantal deelpublicaties in diverse tijdschriften gepubliceerd. In de komende jaren kunnen trouwens nog een belangrijk aantal andere publicaties over de Belgische malacofauna verwacht worden.

Het ogenblik lijkt mij dan ook gekomen om een up to date soortenlijst van de recente land-, zoetwater- en brakwatermollusken van België te publiceren. Deze lijst bestaat reeds sinds 1979 en was aanvankelijk bestemd voor intern gebruik op de afdeling Recente Invertebraten. Enkele kleine verbeteringen en aanvullingen werden intussen aangebracht.

Met de publicatie ervan wil ik eerst en vooral een hulpmiddel verschaffen voor het fundamenteel en toegepast malacologisch onderzoek in België. Daarenboven is deze lijst een noodzakelijk instrument voor het medewerken aan het "European Invertebrate Survey"-programma, partim Mollusca. Tenslotte is het de bedoeling dat deze lijst een houvast zal bieden aan de vele liefhebbers en medewerkers die op een ernstige wijze hun steentje willen bijdragen tot het verwerven van een betere kennis van de malacologische fauna van België.

I N H O U D

=====

Inleiding	4
Systematische soortenlijst	6
Aantekeningen	19
Index van de wetenschappelijke namen	26
Index van de Nederlandse namen	31
Geciteerde literatuur	33

I N L E I D I N G

=====

(met aanwijzingen voor het gebruik van de naamlijst)

Onderhavige lijst omvat alle recente land-, zoetwater- en brakwatermollusken die momenteel van België bekend zijn. De soorten zijn systematisch gerangschikt volgens de huidige gangbare opvattingen. De belangrijkste synoniemen, en zeker de namen die in W. ADAM (1947, 1960) gebruikt werden, worden voor elke soort vermeld. Voor uitgebreide synoniemlijsten, zie W. ADAM, 1947.

Alle soorten die momenteel in België voorkomen zijn doorlopend genummerd. Zo tellen wij op dit ogenblik 159 soorten niet-mariene Gastropoda en 26 soorten niet-mariene Bivalvia.

Daarnaast worden nog een aantal andere soorten in deze lijst opgenomen, voor zover zij beantwoorden aan de volgende criteria:

- de soort is op zijn minst éénmaal in België aangetroffen, doch meestal 50 of meer jaren geleden. In de meeste gevallen zijn er huisjes voorhanden in de verzamelingen van het K.B.I.N. Het is nochtans niet zeker of de soort eigenlijk wel in België ingeburgerd was of is. Zulke soorten worden voorafgegaan met een " ? ". Hun voorkomen in België dient nog bevestigd te worden, vooraleer zij een volgnummer zullen ontvangen;
- de soort leeft in een naburig land, en zou op grond van haar verspreidingsgebied, of in het licht van recente vondsten in onze buurlanden ook in België kunnen aangetroffen worden. Deze soorten worden aangeduid met " ?? ". Uit het onderzoek van de lijst blijkt dat er niet minder dan 27 soorten aldus staan aangemerkt. Sommige van deze soorten werden in België als fossiel of subfossiel gevonden. Er kan naar deze soorten, zoals trouwens ook voor de soorten van de vorige categorie, selectief en doelbewust gezocht worden in welbepaalde gebieden. Hierover kunnen bij de afdeling Recente Invertebraten van het K.B.I.N. inlichtingen worden ingewonnen;
- de soort wordt geregeld aangetroffen in warme kassen. Het is niet onmogelijk dat exemplaren ook een tijdlang buiten, in de nabijheid van deze serres, of op stortplaatsen overleven. Deze soorten kunnen echter niet beschouwd worden als een wezenlijk element van de Belgische malacofauna. Zij zijn aangeduid met een " S ".

Samengevat betekenen de symbolen bij de niet-genummerde soorten:

- ? voorkomen in België dient bevestigd te worden,
- ?? deze soort kan in België verwacht worden,
- S in België tot nu toe alleen in of rond serres aangetroffen.

Sinds 1979 worden op de afdeling Recente Invertebraten van het K.B.I.N. alle gegevens afkomstig van verzamelingen gecodeerd en ingelezen in de computer. Het bleek bijzonder handig om hiervoor voor elke soort over een eenvoudig hanteerbare code te beschikken. De voorkeur werd gegeven aan een lettercode : vier letters voor de genusnaam en vier letters voor de soortnaam*.

Wanneer het materiaal niet tot op de soort doch slechts tot op het genus gedetermineerd werd, bijvoorbeeld juveniele exemplaren, dan kunnen de gegevens alleen met de code voor het genus in de computer ingelezen worden. Anderzijds kan een soort ook tot op de ondersoort (subspecies of ssp.) gedetermineerd zijn. In zo'n geval is voorzien dat de lettercode voor de soortnaam kan opgesplitst worden, zie bijvoorbeeld *Unio crassus* (CRCR : *crassus crassus*; CRBA : *crassus batavus*). De lettercode van de soortnaam kan ook opgesplitst worden om bepaalde formae of oecologische vormen aan te duiden.

Tenslotte is er het probleem van de soortcomplexen. Wanneer in een dergelijk geval het materiaal niet tot op de juiste soort, doch slechts als soortcomplex wordt gedetermineerd (vb. *Arion hortensis*), dan wordt dit in de lettercode voor de soortnaam aangeduid door de laatste twee letters " CO ". In voormeld voorbeeld zou ARIO HOCO betekenen dat het kan gaan om *A. hortensis s.s.* ofwel om *A. distinctus*, terwijl ARIO HORT uitsluitend staat voor *A. hortensis s.s.*

De gebruikte code wordt in de hiernavolgende lijst voor elke soort vermeld, wat voor de medewerkers aan het computerprogramma van de afdeling Recente Invertebraten wel praktisch zal zijn.

Hier en daar worden in de lijst ook Nederlandse namen gegeven, doch meestal slechts in het geval dat deze namen in de loop van de jaren een zeker burgerrecht hebben verkregen. Er werd zeker niet gestreefd naar een vervollediging van de Nederlandse namen, wat vaak aanleiding zou geven tot vergezochte of gekunstelde combinaties. Enkel in het geval van goedbekende soorten of groepen lijkt een veralgemeend gebruik van bevestigde Nederlandse namen mij zinvol, bv. ten behoeve van de schoolgaande jeugd. Voor wetenschappelijke doeleinden echter dient uitsluitend de internationale wetenschappelijke nomenclatuur te worden gevolgd.

Het gebruik van deze lijst zal uitwijzen waar verbeteringen en/of aanvullingen noodzakelijk zijn. Tevens dient ermee rekening te worden gehouden dat de fauna van een land niet statisch is, maar in de loop van de tijd verandert. Hierdoor alleen al zal deze lijst voortdurend dienen te worden aangepast.

De auteur zou het zeer op prijs stellen indien hij op- of aanmerkingen vanwege de lezers van dit studiedocument zou mogen ontvangen, en zeker wanneer het zou gaan om aanvullingen van de Belgische malacofauna.

*) Met soortnaam bedoel ik hier het epitheton specificum.

SYSTEMATISCHE SOORTENLIJST

=====

Phylum : Mollusca
Stam : Weekdieren

Classis : Gastropoda
Klasse : Slakken of buikpotigen

Subclassis : Prosobranchia
Onderklasse : Voorkiewigen

Ordo : Archaeogastropoda

Familia : Neritidae
Familie : Nerietslakken

THEO FLUV 1. *Theodoxus fluviatilis* (LINNAEUS, 1758)
Zoetwaterneriet

Ordo : Mesogastropoda

Familia : Cyclophoridae

COMA SEPT ? *Cochlostoma (Cochlostoma) septemspirale* (RAZOOMOWSKY, 1789)

COMA APRI ? *Cochlostoma (Obscurella) apricum* (MOUSSON, 1847)

Familia : Viviparidae
Familie : Levendbarende moerasslakken

VIVI CONT 2. *Viviparus contectus* (MILLET, 1813)
[= *V. lacustris* (BECK, 1824); = *V. fasciatus* auct., non MÜLLER]
Spitse moerasslak

VIVI VIVI 3. *Viviparus viviparus* (LINNAEUS, 1758)
Stompe moerasslak

Familia : Valvatidae
Familie : Pluimdragers

VALV CRIS 4. *Valvata (Valvata) cristata* MÜLLER, 1774
Platte pluimdrager

VALV PULC 5. *Valvata (Cincinna) pulchella* (STUDER, 1820)
[= *V. macrostoma* STEENBUCH, 1847]

VALV PIPI 6. *Valvata (Cincinna) piscinalis piscinalis* (MÜLLER, 1774)
Vijverpluimdrager

VALV PISC - *Valvata (Cincinna) piscinalis* (MÜLLER, 1774)

Familia : Pomatiasidae

POMA ELEG 7. *Pomatias elegans* (MÜLLER, 1774)

POMA SULC ? *Pomatias sulcatum* (DRAPARNAUD, 1805)

Familia : Hydrobiidae
 Familie : Drijfhorentjes

- HYDR STAG 8. *Hydrobia (Hydrobia) stagnorum* (GMELIN, 1790)
 [= *H. stagnalis* (BASTER, 1765); = *H. ventrosa* MONTAGU]
 Drijfhorentje
- HYDR NEGL ?? *Hydrobia (Hydrobia) neglecta* MUUS, 1963
- HYDR ULVA 9. *Hydrobia (Peringia) ulvae* (PENNANT, 1777)
 Wadslakje
- AVEN BOUR 10. *Avenionia bourguignati* (LOCARD, 1884) [*Paulia*] (1)
- AVEN BRRO 11. *Avenionia brevis roberti* BOETERS, 1967 (2)
 [= *Bythinella abbreviata* sensu ADAM, 1947 & 1960]
- BYTH ABBR ?? *Bythinella abbreviata* (MICHAUD, 1831)
- BYTH DUNK 12. *Bythinella dunkeri* (VON FRAUENFELD, 1856)
- BYTH VIRI 13. *Bythinella viridis* (POIRET, 1801)
- PSNI CONF 14. *Pseudammicola confusa* (VON FRAUENFELD, 1863)
- POTA JENK 15. *Potamopyrgus jenkinsi* (SMITH, 1889) [*Hydrobia*]
 Brakwaterhorentje
- POTA JEAC 15a *Potamopyrgus jenkinsi f. aculeata* (3)
- MARS SCHO 16. *Marstoniopsis scholtzi* (SCHMIDT, 1856) (4)
 [= *M. steinii* (VON MARTENS, 1858)]
- LITH NATI 17. *Lithoglyphus naticoides* (PFEIFFER, 1828)

Familia : Bithyniidae
 Familie : Diepslakken

- BITH TENT 18. *Bithynia tentaculata* (LINNAEUS, 1758)
 Grote diepslak
- BITH LEAC 19. *Bithynia leachii* (SHEPPARD, 1823)
 Kleine diepslak

Familia : Aciculidae

- ACIC FUSC 20. *Acicula (Acicula) fusca* (MONTAGU, 1803)
 [= *A. inchoata* EHRMANN, 1933; = *Acme lineata* (DRAPARNAUD, 1801)]
- ACIC POLI 21. *Acicula (Platyla) polita* (HARTMANN, 1840) (5)

Familia : Assimineidae

- ASSI GRAY 22. *Assiminea grayana* FLEMING, 1828

Subclassis : Opisthobranchia
 Onderklasse : Achterkieuwigen

Ordo : Sacoglossa

Familia : Stiligeridae

- ALDE MODE 23. *Alderia modesta* (LOVÉN, 1844)

Familia : Limapontiidae

LIIA DEPR 24. *Limapontia depressa* ALDER & HANCOCK, 1862

Subclassis : Pulmonata
Onderklasse : Longslakken
Ordo : Basommatophora
Orde : Waterlongslakken
Familia : Ellobiidae
Familie : Oorslakken

CARY MINI 25. *Carychium minimum* MÜLLER, 1774

CARY TRID 26. *Carychium tridentatum* (RISSO, 1826)

OVAT MYOS 27. *Ovatella myosotis* (DRAPARNAUD, 1801)
[= *Alexia myosotis* (DRAPARNAUD); = *A. denticulata* (MONTAGU, 1803)]
Muizenootje

LEUC BIDE 28. *Leucophytia bidentata* (MONTAGU, 1808)
[= *Ovatella bidentata* (MONTAGU, 1808)]
Wit muizenootje

Familia : Physidae
Familie : Blaashorenslakken

APLE HYPN 29. *Aplexa hypnorum* (LINNAEUS, 1758)

PHYS FONT 30. *Physa fontinalis* (LINNAEUS, 1758)
Bron-blaashorenslak

PHYS ACUT 31. *Physa acuta* DRAPARNAUD, 1805
Puntige blaashorenslak

Familia : Lymnaeidae
Familie : Poelslakken

(6)

LYMN TRUN 32. *Lymnaea (Galba) truncatula* (MÜLLER, 1774)
Leverbotslakje

LYMN PALU 33. *Lymnaea (Galba) palustris* (MÜLLER, 1774)
Moeraspoelslak

(7)

LYMN GLAB 34. *Lymnaea (Galba) glabra* (MÜLLER, 1774)
Slanke poelslak

LYMN AURI 35. *Lymnaea (Radix) auricularia* (LINNAEUS, 1758)
Oorvormige poelslak

LYMN PERE 36. *Lymnaea (Radix) peregra* (MÜLLER, 1774)
[= *L. ovata* (DRAPARNAUD, 1805)]
Ovale poelslak

LYMN PEPE 36a *Lymnaea (Radix) peregra f. peregra*

LYMN PEOV 36b *Lymnaea (Radix) peregra f. ovata*

LYMN STAG 37. *Lymnaea (Lymnaea) stagnalis* (LINNAEUS, 1758)
Gewone- of grote poelslak

MYXA GLUT 38. *Myxas glutinosa* (MÜLLER, 1774)

PSSU COLU S. *Pseudosuccinea columella* (SAY, 1817)
[= *Lymnaea peregrina* (CLESSIN, 1882)]

Familia : Planorbidae
 Familie : Schijfhorenslakken

- PLIS PLAN 39. *Planorbis planorbis* (LINNAEUS, 1758)
 [= *Pl. umbilicatus* MÜLLER; = *Pl. marginatus* DRAPARNAUD]
 Gewone schijfhorenslak
- PLIS CARI 40. *Planorbis carinatus* MÜLLER, 1774
 Gekielde schijfhorenslak
- ANIS LEUC 41. *Anisus (Anisus) leucostomus* (MILLET, 1813) (8)
 [= *A. rotundatus* (POIRET, 1801)]
 Geronde schijfhorenslak
- ANIS SPIR 42. *Anisus (Anisus) spirorbis* (LINNAEUS, 1758) (9)
- ANIS VOEX 43. *Anisus (Disculifer) vortex* (LINNAEUS, 1758)
 Draaikolk-schijfhorenslak
- ANIS VOUS ?? *Anisus (Disculifer) vorticulus* (TROSCHEL, 1834)
- BATH CONT 44. *Bathyomphalus contortus* (LINNAEUS, 1758)
 Riempje
- GYRA RIPA ?? *Gyraulus riparius* (WESTERLUND, 1865)
- GYRA ALBU 45. *Gyraulus albus* (MÜLLER, 1774)
 Witte schijfhorenslak
- GYRA LAEV 46. *Gyraulus laevis* (ALDER, 1838)
- ARMI CRIS 47. *Armiger crista* (LINNAEUS, 1758)
- ARMI CRNA 47a *Armiger crista f. nautileus*
- ARMI CRCR 47b *Armiger crista f. cristata*
- ARMI CRSP 47c *Armiger crista f. spinulosa*
- HIPP COMP 48. *Hippeutis complanatus* (LINNAEUS, 1758)
 [= *H. fontanus* (LIGHTFOOT, 1786)]
 Vlakke schijfhorenslak
- SEGM NITI 49. *Segmentina nitida* (MÜLLER, 1774)
 Glanzige schijfhorenslak
- PLUS CORN 50. *Planorbarius corneus* (LINNAEUS, 1758)
 Posthoornslak, posthorenslak of posthoorntje

Familia : Ancyliidae

- ANCY FLUV 51. *Ancylus fluviatilis* (MÜLLER, 1774) (10)
 Frygische muts
- FERR WAUT ?? *Ferrissia wautieri* (MIROLI, 1960)

Familia : Acroloxidae

- ACRO LACU 52. *Acroloxus lacustris* (LINNAEUS, 1758)

Ordo : Stylommatophora
 Orde : Landlongslakken

Familia : Succineidae
 Familie : Barnsteenslakken

- SUCC PUTR 53. *Succinea (Succinea) putris* (LINNAEUS, 1758)
 Gewone barnsteenslak

- SUCC OBLO 54. *Succinea (Succinella) oblonga* DRAPARNAUD, 1801
OXYL ELEG 55. *Oxyloma elegans* (RISSO, 1826) [*Succinea*]
[= *Succinea pfeifferi* ROSSMÄSSLER, 1835]
OXYL SARS 56. *Oxyloma sarsii* (ESMARK, 1886) [*Succinea*] (11)
OXYL ELSA - *O. elegans* of *O. sarsii*
CATI AREN 57. *Catinella (Quickella) arenaria* (BOUCHARD-CHANTEREAUX, 1837)
[*Succinea*]

Familia : Cochlicopidae

- AZEC GOOD 58. *Azeca goodalli* (DE FÉRUSAC, 1821)
[= *A. menkeana* (PFEIFFER, 1821); = *A. tridens* (PULTENEY, 1799)]
COPA LUCA 59. *Cochlicopa lubrica* (MÜLLER, 1774)
COPA LUCO - *Cochlicopa lubrica* - complex
COPA LULA - *Cochlicopa lubricella* (PORRO, 1838) (12)
COPA REPE - *Cochlicopa repentina* HUDEC, 1960 (12)
COPA NITE - *Cochlicopa nitens* (GALLENSTEIN, 1848) (12)

Familia : Pyramidulidae

- PYRA RUPE 60. *Pyramidula rupestris* (DRAPARNAUD, 1801)

Familia : Vertiginidae

- COLU EDEN 61. *Columella edentula* (DRAPARNAUD, 1805)
COLU ASPE - *Columella aspera* WALDÉN, 1966 (13)
TRUN CYLI 62. *Truncatellina cylindrica* (DE FÉRUSAC, 1807)
[= *Vertigo minutissima* HARTMANN]
TRUN CALL 63. *Truncatellina callicratis* (SCACCHI, 1833)
[= *T. strobili* (GREDLER, 1853); = *T. britannica* PILSBRY, 1920;
= *T. rivierana* (BENSON, 1854)]
VERT ANGU 64. *Vertigo (Vertilla) angustior* JEFFREYS, 1830
VERT PUSI 65. *Vertigo (Vertigo) pusilla* MÜLLER, 1774
VERT ANTI 66. *Vertigo (Vertigo) antivertigo* (DRAPARNAUD, 1801)
VERT MOUL 67. *Vertigo (Vertigo) moulinsiana* (DUPUY, 1849)
VERT PYGM 68. *Vertigo (Vertigo) pygmaea* (DRAPARNAUD, 1801)
VERT SUBS 69. *Vertigo (Vertigo) substriata* (JEFFREYS, 1833)
VERT HELD ? *Vertigo (Vertigo) heldi* CLESSIN, 1877
VERT CYLI [= ? *V. cylindrica* COLBEAU, 1865] (14)

Familia : Orculidae

- SPHY DOIO 70. *Sphyradium doliolum* (BRUGUIÈRE, 1792)

Familia : Chondrinidae

- ABID SECA 71. *Abida secale* (DRAPARNAUD, 1801)
Korenkorreltje
- GRIA FRUM ? *Granaria frumentum* (DRAPARNAUD, 1801) (15)
[= *Abida frumentum* (DRAPARNAUD, 1801)]
- CHOI AVEN 72. *Chondrina avenacea* (BRUGUIÈRE, 1792)
Haverkorrel
- GRPA GRAN ? *Granopupa granum* (DRAPARNAUD, 1801)

Familia : Pupillidae

- PUPI MUSC 73. *Pupilla (Pupilla) muscorum* (LINNAEUS, 1758)
Mostonnetje
- PUPI STER 74. *Pupilla (Pupilla) sterri* (VON VOITH, 1838)
- PUPI TRIP ?? *Pupilla (Pupilla) triplicata* (STUDER, 1820)
- LAUR CYLI 75. *Lauria (Lauria) cylindracea* (DA COSTA, 1778)

Familia : Valloniidae

- VALL PULC 76. *Vallonia pulchella* (MÜLLER, 1774)
- VALL ENNI ? *Vallonia enniensis* (GREDLER, 1856) (16)
[= *V. costellata* SANDBERGER, 1875]
- VALL COST 77. *Vallonia costata* (MÜLLER, 1774)
- VALL EXCE 78. *Vallonia excentrica* STERKI, 1892
- ACAN ACUL 79. *Acanthinula aculeata* (MÜLLER, 1774)
Stekelslakje
- SPER LAME ?? *Spermodea lamellata* (JEFFREYS, 1830) (17)
Bijenkorfje

Familia : Enidae

- CHOU TRID ?? *Chondrula (Chondrula) tridens* (MÜLLER, 1774) (18)
- JAMI QUAD ?? *Jaminia quadridens* (MÜLLER, 1774) (19)
- ENA MONT 80. *Ena montana* (DRAPARNAUD, 1801)
- ENA OBSC 81. *Ena obscura* (MÜLLER, 1774)
- ZEBR DETR ? *Zebrina detrita* (MÜLLER, 1774)

Familia : Endodontidae

- PUNC PYGM 82. *Punctum pygmaeum* (DRAPARNAUD, 1801)
Speldeknopje (20)
- DISC ROTU 83. *Discus rotundatus* (MÜLLER, 1774)
Boerenknoopje
- DISC RUDE ?? *Discus ruderatus* (DE FÉRUSAC, 1821) (21)
- HEUS SING 84. *Helicodiscus singleyanus* (PILSBRY, 1890)

Familia : Arionidae (22)
 Familie : Wegslakken

- ARIO RUFU 85. *Arion (Arion) rufus* (LINNAEUS, 1758) (23)
 Rode wegslak
- ARIO RUAT - *Arion (Arion) rufus f. ater*
- ARIO ATER - *Arion (Arion) ater* (LINNAEUS, 1758) (24)
 Zwarte wegslak
- ARIO LUSI ?? *Arion (Arion) lusitanicus* MABILLE, 1868
- ARIO CIRC 86. *Arion (Carinarion) circumscriptus* JOHNSTON, 1828
 Grauwe wegslak
- ARIO SILV 87. *Arion (Carinarion) silvaticus* LOHMANDER, 1937
 Boswagslak
- ARIO FASC ?? *Arion (Carinarion) fasciatus* (NILSSON, 1823)
- ARIO CICO - *Arion circumscriptus* - complex
- ARIO SUBF 88. *Arion (Mesarion) subfuscus* (DRAPARNAUD, 1805)
- ARIO HORT 89. *Arion (Kobeltia) hortensis* DE FÉRUSAC, 1819 (25)
 [= *Arion hortensis* Férussac R, in DAVIES]
 Tuinwagslak
- ARIO DIST 90. *Arion (Kobeltia) distinctus* MABILLE, 1868 (25)
 [= *Arion hortensis* Férussac species A, in DAVIES;
 = *Arion hortensis* auct., non DE FÉRUSAC, 1819] (25)
- ARIO OWEN - *Arion (Kobeltia) owenii* DAVIES, 1979
- ARIO HOCO - *Arion hortensis* - complex
- ARIO INTE 91. *Arion (Microarion) intermedius* NORMAND, 1852
 Kleinste wegslak

Familia : Vitrinidae
 Familie : Glasslakken

- VINA PELL 92. *Vitrina (Vitrina) pellucida* (MÜLLER, 1774)
 Glashorentje
- VIUM BREV ?? *Vitrinobrachium breve* (DE FÉRUSAC, 1821)
- SEMI SEMI - *Semilimax semilimax* (DE FÉRUSAC, 1802)
 [= *Vitrina elongata* DRAPARNAUD, 1805] (26)
- EUCB DIAP 93. *Eucobresia diaphana* (DRAPARNAUD, 1805) [*Vitrina*]
- PHEN MAJO 94. *Phenacolimax (Phenacolimax) major* (DE FÉRUSAC, 1807)
 [*Helicolimax*]
 [= *Vitrina major* (DE FÉRUSAC, 1807)]
- PHEN ANNU - *Phenacolimax (Gallandia) annularis* (VENETZ, in STUDER, 1820)
 [*Hyalina*]
 [= *Vitrina annularis* (VENETZ, in STUDER, 1820)] (27)

Familia : Zonitidae
 Familie : Glansslakken

- VIEA CRY 95. *Vitrea (Crystallus) crystallina* (MÜLLER, 1774)
 Kristalslakje

- VIEA CONT 96. *Vitrea (Crystallus) contracta* (WESTERLUND, 1871)
- NESO HAMM 97. *Nesovitrea (Perpolita) hammonis* (STRÖM, 1765)
[= *Retinella hammonis* (STRÖM, 1765);
= *Retinella radiatula* (ALDER, 1830)
Ammonshorentje
- NESO PETR ?? *Nesovitrea (Nesovitrea) petronella* (PFEIFFER, 1853)
- AEGO PURA 98. *Aegopinella pura* (ALDER, 1830)
[= *Retinella pura* (ALDER, 1830)]
- AEGO NITI 99. *Aegopinella nitidula* (DRAPARNAUD, 1805)
[= *Retinella nitidula* (DRAPARNAUD, 1805)]
- AEGO NITE 100. *Aegopinella nitens* (MICHAUD, 1831)
[= *Retinella nitens* (MICHAUD, 1831)]
- OXYC DRAP 101. *Oxychilus (Oxychilus) draparnaudi* (BECK, 1837)
[= *O. draparnaldi* (BECK, 1837); = *O. lucidus* (DRAPARNAUD, 1801)]
Tuinglansslak
- OXYC CELL 102. *Oxychilus (Oxychilus) cellarius* (MÜLLER, 1774)
- OXYC ALLI 103. *Oxychilus (Ortizius) alliarius* (MILLER, 1822)
Lookslakje
- OXYC HELV 104. *Oxychilus (Ortizius) helveticus* (BLUM, 1881)
- ZONI NITI 105. *Zonitoides (Zonitoides) nitidus* (MÜLLER, 1774)
- ZONI ARBO S. *Zonitoides (Zonitoides) arboreus* (SAY, 1816)
- ZONI EXCA 106. *Zonitoides (Zonitoides) excavatus* (BEAN, in ALDER, 1830)

Familia : Milacidae
Familie : Kielnaaktslakken

- MILA GAGA 107. *Milax gagates* (DRAPARNAUD, 1801)
Donkere kielnaaktslak
- MILA NIGR ?? *Milax nigricans* (PHILIPPI, 1836)
[= *M. insularis* (LESSONA & POLLONERA, 1882)]
Zwarte kielnaaktslak
- TAND SOWE ?? *Tandonia sowerbyi* (DE FÉRUSAC, 1823) (28)
- TAND BUDA 108. *Tandonia budapestensis* (HAZAY, 1881)
[= *Milax budapestensis* (HAZAY, 1881); = *Milax gracilis* (LEYDIG,
1876); = *Milax sowerbyi* sensu ADAM, 1947, non DE FÉRUSAC]
- TAND RUST 109. *Tandonia rustica* (MILLET, 1843)
[= *Milax rusticus* (MILLET, 1843);
= *Milax marginatus* (DRAPARNAUD, 1805)]

Familia : Boettgerillidae
Familie : Wormnaaktslakken

- BOET PALL 110. *Boettgerilla pallens* SIMROTH, 1912 (29)
[= *B. vermiformis* WIKTOR, 1959]
Gewone- of grijze wormnaaktslak

Familia : Limacidae
Familie : Aardslakken

- LIMA MAXI 111. *Limax (Limax) maximus* LINNAEUS, 1758
Grote aardslak
- LIMA CINE 112. *Limax (Limax) cinereoniger* WOLF, 1803
Zwarte aardslak
- LIMA FLAV 113. *Limax (Limacus) flavus* LINNAEUS, 1758
Kelderaardslak
- LIMA PSEU ?? *Limax (Limacus) pseudoflavus* EVANS, 1978
- MALA TENE 114. *Malacolimax tenellus* (MÜLLER, 1774) [*Limax*]
Tere aardslak
- LEHM MARG 115. *Lehmannia marginata* (MÜLLER, 1774) [*Limax*]
[= *Limax arborum* BOUCHARD-CHANTEREAUX, 1838]
Boommaaktslak
- LEHM VALE 116. *Lehmannia valentiana* (DE FÉRUSAC, 1821) [*Limax*] (30)
[= *Limax poirieri* MABILLE, 1883]

Familia : Agriolimacidae (31)
Familie : Akkerslakken

- DERO LAEV 117. *Deroceras (Deroceras) laeve* (MÜLLER, 1774) (32)
[= *Agriolimax laevis* (MÜLLER, 1774)]
Waterakkerslak
- DERO STUR ?? *Deroceras (Deroceras) sturanyi* (SIMROTH, 1894)
- DERO RETI 118. *Deroceras (Agriolimax) reticulatum* (MÜLLER, 1774) (32)
[= *Agriolimax reticulatus* (MÜLLER, 1774);
= *Agriolimax agrestis* auct., non LINNAEUS]
Grauwe akkerslak
- DERO AGRE 119. *Deroceras (Agriolimax) agreste* (LINNAEUS, 1758) (32)
[= *Agriolimax agrestis* (LINNAEUS, 1758)]
Gewone akkerslak
- DERO CARU 120. *Deroceras (Malino) caruanae* (POLLONERA, 1891) (32,33)
[= *D. meridionale* REYGROBELLET, 1963]
Langhalsakkerslak
- DERO RODN ?? *Deroceras (Plathystimulus) rodnae* GROSSU & LUPU, 1965

Familia : Euconulidae

- EUCO FULV 121. *Euconulus fulvus* (MÜLLER, 1774)
Tolslakje
- EUCO ALDE 122. *Euconulus alderi* (GRAY, 1840) (34)
[= *E. praticola* (REINHARDT, 1883)]

Familia : Ferussaciidae

- CECI ACIC 123. *Cecilioides (Cecilioides) acicula* (MÜLLER, 1774)
Blindslakje

Familia : Clausiliidae
 Familie : Spoelhorenslakken

- CONA LAMI 124. *Cochlodina (Cochlodina) laminata* (MONTAGU, 1803)
 Gladde spoelhorenslak
- PAPI LEUC - *Papillifera (Leucostigma) leucostigma* (ROSSMÄSSLER, 1836) (35)
- CLAU PARV 125. *Clausilia (Clausilia) parvula* DE FÉRUSAC, 1807
 Kleine spoelhorenslak
- CLAU BIDE 126. *Clausilia (Clausilia) bidentata* (STRÖM, 1765)
 [= *Cl. nigricans* (MATON & RACKETT, 1807);
 = *Cl. nigricans* (PULTENEY, 1807)]
- CLAU DUBI 127. *Clausilia (Clausilia) dubia* DRAPARNAUD, 1805
- MACR VENT 128. *Macrogastera (Macrogastera) ventricosa* (DRAPARNAUD, 1801)
 [= *Clausilia*; = *Iphigena*]
- MACR LINE 129. *Macrogastera (Macrogastera) lineolata* (HELD, 1836) [*Clausilia*]
 [= *Iphigena*]
- MACR PLIC 130. *Macrogastera (Macrogastera) plicatula* (DRAPARNAUD, 1801)
 [= *Clausilia*; = *Iphigena*]
- MACR ROLP 131. *Macrogastera (Pseudovestia) rolphii* (TURTON, 1831)
 [= *Clausilia*; = *Iphigena*]
- LACI PLIC ?? *Laciniaria plicata* (DRAPARNAUD, 1801)
- BALE BIPL 132. *Balea (Alinda) biplicata* (MONTAGU, 1803)
 [= *Clausilia*; = *Laciniaria*]
- BALE PERV 133. *Balea (Balea) perversa* (LINNAEUS, 1758)
 Schorshorentje

Familia : Testacellidae

- TEST ?? *Testacella* sp. (36)

Familia : Bradybaenidae

- BRAD FRUT 134. *Bradybaena fruticum* (MÜLLER, 1774)
 [= *Eulota*; = *Fruticicola*]

Familia : Helicidae

- CAND UNIF 135. *Candidula unifasciata* (POIRET, 1801)
 [= *Helicella candidula* (STUDER, 1820); = *H. rugosiuscula*
 (MICHAUD, 1856); = *Helicella unifasciata* (POIRET, 1801)]
- CAND INTE 136. *Candidula intersecta* (POIRET, 1801)
 [= *C. caperata* MONTAGU, 1803;
 = *Helicella intersecta* (POIRET, 1801)]
- CAND GIGA 137. *Candidula gigaxii* (PFEIFFER, 1850)
 [= *Helicella heripensis* (MABILLE, 1877);
 = *H. gigaxii* (DE CHARPENTIER, 1848)]
- CERN VIRG 138. *Cermuella (Cermuella) virgata* (DA COSTA, 1778)
 [= *Helicella virgata* (DA COSTA, 1778); = *H. maritima* (DRAPARNAUD,
 1805); = *H. variabilis* (DRAPARNAUD, 1801)]

- CERN AGIN 139. *Cernuella (Cernuella) aginnica* (LOCARD, 1882)
 [= *C. augustiniana* auct. non BOURGUIGNAT, 1880;
 = *Helicella cespitum* auct. non DRAPARNAUD, 1801]
- CERN JONI 140. *Cernuella (Cernuella) jonica* (MOUSSON, 1854)
 [= *Helicella profuga* (SCHMIDT, 1854)]
- CERN NEGL 141. *Cernuella (Xerocincta) neglecta* (DRAPARNAUD, 1805)
 [= *Helicella neglecta* (DRAPARNAUD, 1805)]
- HELA ITAL 142. *Helicella (Helicella) itala* (LINNAEUS, 1758)
 [= *H. ericetorum* (MÜLLER, 1774)]
 Gewone heideslak
- HELA OBVI ?? *Helicella (Helicella) obvia* (MENKE, 1828)
 [= *H. candidans* (PFEIFFER, 1842)]
- TROC ELEG ? *Trochoidea (Trochoidea) elegans* (GMELIN, 1791)
 [= *Helicella elegans* (GMELIN); = *Helix terrestris* DONOVAN]
- TROC GEYE 143. *Trochoidea (Xeroclausa) geyeri* (SOÓS, 1926) [*Xerophila*]
 [= *Helicella geyeri* (SOÓS, 1926)]
- HEIS STRI ?? *Helicopsis (Helicopsis) striata* (MÜLLER, 1774) (37)
 [= *Helicella striata* (MÜLLER, 1774)]
- COLA ACUT 144. *Cochlicella acuta* (MÜLLER, 1774)
 [= *Helicella/Cochlicella barbara* auct. non LINNAEUS, 1758]
- COLA BARB 145. *Cochlicella barbara* (LINNAEUS, 1758) (38)
 [= *Cochlicella ventricosa* (DRAPARNAUD, 1801);
 = *Cochlicella ventrosa* (DE FÉRUSAC, 1821)]
- MONA CART 146. *Monacha (Monacha) cartusiana* (MÜLLER, 1774)
 [= *Theba cartusiana* (MÜLLER, 1774)]
 Kartuizerslak
- MONA CANT 147. *Monacha (Monacha) cantiana* (MONTAGU, 1803)
 [= *Theba cantiana* (MONTAGU, 1803)]
- PERF INCA 148. *Perforatella (Monachoides) incarnata* (MÜLLER, 1774)
 [= *Monacha incarnata* (MÜLLER, 1774);
 = *Zenobiella incarnata* (MÜLLER, 1774)]
- PERF RUBI 149. *Perforatella (Pseudotrichia) rubiginosa* (SCHMIDT, 1853)
 [= *Monacha rubiginosa* (SCHMIDT, 1853)]
- PERF SUBR ?? *Perforatella (Zenobiella) subrufescens* (MILLER, 1822) (39)
 [= *Hygromia subrufescens* (MILLER, 1822)]
- TRIC HISP 150. *Trichia (Trichia) hispida* (LINNAEUS, 1758)
 [= *Fruticicola hispida* (LINNAEUS, 1758); = *Hygromia hispida*
 (LINNAEUS, 1758); = *Trichia concinna* (JEFFREYS, 1862)] (40)
- TRIC PLEB ?? *Trichia (Trichia) plebeia* (DRAPARNAUD, 1805) (41)
 [= *Fruticicola sericea* (DRAPARNAUD, 1801, non MÜLLER, 1774)]
- TRIC STRI ? *Trichia (Trichia) striolata* (PFEIFFER, 1828) (42)
 [= *Fruticicola striolata* (PFEIFFER, 1828);
 = *Hygromia striolata* (PFEIFFER, 1828)]
- TRIC VILL ? *Trichia (Trichia) villosa* (STUDER, 1789) (43)
 [= *Fruticicola villosa* (STUDER, 1789)]
- EUOM STRI ?? *Euomphalia strigella* (DRAPARNAUD, 1801)
- HETA OBVO 151. *Helicodonta obvoluta* (MÜLLER, 1774)

- ARIA ARBU 152. *Arianta arbustorum* (LINNAEUS, 1758)
[= *Helicigona arbustorum* (LINNAEUS, 1758)]
Heesterslak
- HENA LAPI 153. *Helicigona lapicida* (LINNAEUS, 1758)
Steenbikker
- ISOG ISOG 154. *Isognomostoma isognomostoma* (SCHRÖTER, 1784)
[= *I. personatum* (LAMARCK, 1792)]
- THEB PISA 155. *Theba pisana* (MÜLLER, 1774) [*Helix*]
[= *Euparypha pisana* (MÜLLER, 1774)]
- CEPA NEMO 156. *Cepaea nemoralis* (LINNAEUS, 1758) [*Helix*]
Gewone- of bruingerande tuinslak
- CEPA HORT 157. *Cepaea hortensis* (MÜLLER, 1774) [*Helix*]
Witgerande tuinslak
- HEIX ASPE 158. *Helix (Cornu) aspersa* MÜLLER, 1774
Segrijnslak
- HEIX POMA 159. *Helix (Helix) pomatia* LINNAEUS, 1758
Wijngaardslak

Classis : Bivalvia
Klasse : Tweekleppigen

Subclassis : Palaeoheterodonta

Ordo : Unionoida

Familia : Margaritiferidae
Familie : Stroommossels

- MARG MARG 1. *Margaritifera margaritifera* (LINNAEUS, 1758)
[= *Margaritana margaritifera* (LINNAEUS, 1758);
= *Unio margaritifera* (LINNAEUS, 1758)]
Stroommossel of rivierparelmossel

Familia : Unionidae
Familie : Vijvermossels

- UNIO PICT 2. *Unio pictorum* (LINNAEUS, 1758)
Schildersmossel
- UNIO TUMI 3. *Unio tumidus* PHILIPSSON, 1788
- UNIO CRAS 4. *Unio crassus* PHILIPSSON, 1788
- UNIO CRCR 4a *Unio crassus crassus* PHILIPSSON, 1788
- UNIO CRBA 4b *Unio crassus batavus* (MATON & RACKETT, 1807)
- ANOD CYGN 5. *Anodonta cygnea* (LINNAEUS, 1758)
Zwanemossel
- ANOD ANAT 6. *Anodonta anatina* (LINNAEUS, 1758)
Vijvermossel
- PSNO COMP 7. *Pseudanodonta complanata* (ROSSMÄSSLER, 1835)
[= *Pseudanodonta elongata* (HOLANDRE, 1836)]

Subclassis : Heterodonta
Ordo : Veneroida (45)
Familia : Dreissenidae

- DREI POLY 8. *Dreissena polymorpha* (PALLAS, 1771)
Driehoeksmossel
- CONG COCH 9. *Congeria cochleata* (KICKX in NYST, 1835) (46)
[= *Dreissena cochleata* (KICKX in NYST, 1835)]
Brakwatermossel

Familia : Sphaeriidae (47)
Familie : Hoornschaalen (48)

- SPHA CORN 10. *Sphaerium (Sphaerium) corneum* (LINNAEUS, 1758)
Gewone hoornschaal
- SPHA RIVI 11. *Sphaerium (Sphaeriastrum) rivicola* (LEACH in LAMARCK, 1818)
- SPHA SOLI 12. *Sphaerium (Cyrenastrum) solidum* (NORMAND, 1844)
- SPHA LACU 13. *Sphaerium (Musculium) lacustre* (MÜLLER, 1774) (49)
- PISI AMNI 14. *Pisidium amnicum* (MÜLLER, 1774)
Rivierfijnschaal of erwtemossel
- PISI CASE 15. *Pisidium casertanum* (POLI, 1791)
- PISI CACA 15a *Pisidium casertanum casertanum* (POLI, 1791)
- PISI CAPO 15b *Pisidium casertanum ponderosum* STELFOX, 1918
- PISI MILI 16. *Pisidium milium* HELD, 1836
- PISI NITI 17. *Pisidium nitidum* JENYNS, 1832
- PISI OBTU 18. *Pisidium obtusale* (LAMARCK, 1818)
[= *P. obtusale* PFEIFFER, 1821]
- PISI PERS 19. *Pisidium personatum* MALM, 1855
- PISI PULC 20. *Pisidium pulchellum* JENYNS, 1832
- PISI SUBT 21. *Pisidium subtruncatum* MALM, 1855
- PISI SUPI 22. *Pisidium supinum* SCHMIDT, 1851
- PISI HENS 23. *Pisidium henslowianum* (SHEPPARD, 1823)
- PISI MOIT 24. *Pisidium moitessierianum* PALADILHE, 1866
- PISI HIBE 25. *Pisidium hibernicum* WESTERLUND, 1894
- PISI TENU 26. *Pisidium tenuilineatum* STELFOX, 1918
- PISI PSEU ?? *Pisidium pseudosphaerium* VAN BENTHEM JUTTING & KUIPER, 1942

A A N T E K E N I N G E N

=====

1. In afwachting van een revisie van het *Avenionia*-materiaal uit de verzamelingen van het K.B.I.N., verkies ik vooralsnog de naam *A. bourguignati* op deze soortenlijst te behouden. Er dient opgemerkt dat een deel van dit materiaal door H.D. BOETERS (1967, p. 163) tot *Avenionia brevis roberti* BOETERS wordt gerekend. Ik wens momenteel in deze problematiek geen formeel standpunt in te nemen. Alleen moet het mij wel van het hart dat ik nogal huiverig sta tegenover het gebruik van het taxon *subspecies* in deze moeilijke groep. Verder onderzoek zal hopelijk de nodige ophelderingen brengen.
2. Het materiaal beschreven in W. ADAM (1947, p. 30 en 1960, p. 146, fig. 22 E) onder de naam *Bythinella abbreviata* (MICHAUD, 1831) zou eerder behoren tot *Avenionia brevis roberti* BOETERS, 1967. Dit is althans de mening van o.m. de heer A.J. DE WINTER, die mij hierop attent maakte (1983), waarvoor mijn beste dank. Zie trouwens ook H.D. BOETERS & T. DE WINTER (1983, p. 27). Dit zou dus betekenen dat het voorkomen in België van de echte *abbreviata* (MICHAUD, 1831) nog moet vastgesteld worden. Mijn opmerking sub 1 is ook hier van toepassing.
3. Het is wellicht interessant om de gekielde exemplaren van *Potamopyrgus jenkinsi* onder een afzonderlijke code te registreren, vooral wanneer tevens zoveel mogelijk oecologische gegevens van de betreffende biotoop zouden kunnen opgenomen worden.
4. Volgens A. FALNIOWSKI (1983, p. 155-159) is het niet onmogelijk dat er in Europa slechts één soort van het genus *Marstoniopsis* zou blijken voor te komen. Deze soort zou dan de oudste naam, *M. insubrica* (KÜSTER, 1853) moeten dragen. De auteur stelt echter zelf voor om een definitief besluit slechts te nemen na een veel grondiger studie die zou gebaseerd moeten zijn op zeer talrijk materiaal van beide veronderstelde soorten.
5. De eerste vindplaats in België van recent materiaal van deze soort is Bévercé, provincie Luik, 1982 (zie R. MARQUET, 1983, p. 82). Voordien was deze soort in België enkel in kwartaire afzettingen gevonden.
6. Het onderscheid tussen de diverse *Lymnaea*-soorten is zo gering dat taxa zoals *Galba* en *Radix* hoogstens als subgenus kunnen aanvaard worden. Dan nog bestaat hierover veel discussie.

7. Volgens M. JACKIEWICZ (1959, p. 47) zou *Lymnaea palustris* (MÜLLER, 1774) in feite bestaan uit een complex van drie verschillende soorten : *Galba corvus* (GMELIN, 1778), *Galba turricula* (HELD, 1836) en *Galba occulta* JACKIEWICZ, 1959 (zie ook V. HUDEC & J. BRABENEC, 1966).
In de recente literatuur wordt deze stelling echter meer en meer in twijfel getrokken. Ik hoop binnen korte tijd alvast het Belgische materiaal van *L. palustris* anatomisch te kunnen onderzoeken, teneinde de hypothese van JACKIEWICZ op haar waarde te toetsen.
8. Het is mij niet geheel duidelijk waarom in de recente literatuur de jongere naam *A. leucostomus* (MILLET, 1813), steeds weer gebruikt wordt i.p.v. de oudere naam *A. rotundatus* (POIRET, 1801). Hopelijk zal nader onderzoek hierin klaarheid brengen.
9. Het *Anisus*-materiaal uit de verzamelingen van het K.B.I.N. wordt sinds enige tijd op de afdeling Recente Invertebraten opnieuw bestudeerd. Het ziet er wel naar uit dat de soort *A. spirorbis* (LINNAEUS, 1758) ook in België voorkomt (R. SABLON, *in litt.*). Overigens zijn niet alle auteurs het erover eens dat *A. leucostomus* en *A. spirorbis* twee verschillende soorten zijn, zie bv. B. HUBENDICK, 1951.
10. Een Frygische muts, het hoofddekseel van de Frygiërs, is een kegelvormige puntmuts met een naar voren gebogen punt. Alhoewel het huisje van *Ancylus fluviatilis* hiermee een sterke gelijkenis vertoont, mogen wij deze evenwel niet te letterlijk opnemen. De punt van het slakkehuisje is immers naar achteren gebogen... Al bij al is het wel een originele Nederlandse naam voor een slak.
11. De code "OXYL ELSA" kan gebruikt worden wanneer bepaalde exemplaren niet met zekerheid tot op één van beide soorten *O. elegans* of *O. sarsii* kunnen gede-termineerd worden, bijvoorbeeld in het geval dat alleen lege huisjes zouden beschikbaar zijn.
12. Het is mij niet duidelijk of *C. lubricella*, *C. repentina* en *C. nitens* verschillende soorten zijn, dan wel of zij dienen beschouwd te worden als oecologische vormen van *C. lubrica*. De meningen hierover zijn sterk verdeeld. Er is in diverse Europese landen onderzoek dienaangaande bezig, zodat wij over enige tijd misschien meer klaarheid zullen zien in dit probleem. Overigens kan nog opgemerkt worden dat, indien bv. *C. lubricella* wel dege-

lijk een goede soort zou zijn, niet noodzakelijk alle schelpjes die er enigszins op gelijken tot *C. lubricella* zouden moeten behoren. Het zou met andere woorden mogelijk zijn dat op *C. lubricella* gelijkende exemplaren uit een bepaalde streek of biotoop slechts een oecologische vorm zouden zijn van *C. lubrica*. Dit zou dan evenwel geen afbreuk hoeven te doen aan het bestaan van *C. lubricella* als goede soort elders.

13. Ik twijfel er nog steeds aan of *C. aspera* wel als een goede soort kan beschouwd worden. Voor zover ik weet zijn van België tot nu toe slechts vier exemplaren bekend die met de beschrijving van *C. aspera* volkomen overeenstemmen, en die ook door H. WALDÉN als zodanig geïdentificeerd werden (2 ex. van Baraque Fraiture en 2 ex. van Liedekerke). Deze exemplaren kunnen echter ook oecologische vormen zijn van de zeer variabele *C. edentula*.
14. Na grondige studie van het holotype van *V. cylindrica* COLBEAU, afgebeeld in W. ADAM (1947, p. 86, fig. 1) ben ik tot de bevinding gekomen dat dit zeer waarschijnlijk een onvolwassen exemplaar is dat conspecifiek is met *Vertigo heldi* CLESSIN, 1877. Indien dit zou bevestigd worden, dan zou de naam van COLBEAU prioriteit moeten krijgen. De vraag kan echter gesteld worden of de stabiliteit van de nomenclatuur hiermee zou gebaat zijn. Als het exemplaar van COLBEAU inderdaad onvolwassen blijkt te zijn, dan zullen wij toch nooit met zekerheid weten hoe het er in volwassen toestand in feite zou uitgezien hebben.
15. Het voorkomen van deze soort in België is onzeker, maar gelet op haar verspreidingsgebied bestaat er toch een goede kans dat in ons land hier en daar geïsoleerde populaties leven.
De vermelding van deze soort in vier vindplaatsen in de provincie Namen door S. SEVO (1974, p. 4) is niet overtuigend. De afbeelding (fig. 3) is eerder deze van een *Abida secale*. Zolang ik het materiaal niet heb gezien blijf ik aan de juistheid van deze determinaties twijfelen.
16. *V. enniensis* is bekend uit het Kwartair van België. Er is één recent exemplaar in de verzamelingen van het K.B.I.N. aanwezig dat wellicht tot deze soort behoort (prov. Henegouwen, leg. P. DUPUIS, 1925). Het is dus niet onmogelijk haar in ons land nog levend aan te treffen.
De soort wordt vaak als een ondersoort van *V. pulchella* opgegeven, doch overtuigende argumenten hiervoor ontbreken.

17. *S. lamellata* is bekend uit het Kwartair van België. Het is niet onmogelijk haar in ons land nog levend aan te treffen (Ardennen ?).
18. *Ch. tridens* werd niet lang geleden in Velosnes (Frankrijk) op ongeveer één km van de Belgische grens aangetroffen (G. RAPPÉ, 1977, p. 8, 1 leeg huisje). Het is zeer goed mogelijk dat deze soort momenteel ook in België voorkomt.
19. *J. quadridens* is bekend uit het Kwartair van België. Het is niet onmogelijk, vooral gelet op haar huidig verspreidingsgebied, dat deze soort nog levend in België voorkomt.
20. Bij mijn weten werd de naam "speldekнопje" voor *Punctum pygmaeum* nog niet eerder gebruikt of voorgesteld. Misschien kan hij wel ingang vinden?
21. *D. ruderatus* is bekend uit het Kwartair van België. Gelet op haar huidig verspreidingsgebied is het niet onmogelijk dat deze soort momenteel in België levend kan aangetroffen worden.
22. De indeling van deze familie en vooral van het genus *Arion* in subgenera ligt nog lang niet vast. Zo verdient *Kobeltia* -en wellicht nog andere- mijns inziens de rang van genus. Anderzijds dienen sommige soorten wellicht in een ander subgenus geplaatst te worden.
Deze familie wordt sinds een viertal jaren op grondige wijze bestudeerd door T. BACKELJAU (R.U.C.A., Laboratorium voor Algemene Dierkunde), vooral voor wat betreft de soorten die in België voorkomen. In afwachting van de resultaten van zijn onderzoek, volg ik nog de traditionele indeling van het genus *Arion* in subgenera.
23. Vooral Engelse auteurs beschouwen tegenwoordig *A. ater* en *A. rufus* als één soort met twee ondersoorten : *A. ater ater* en *A. ater rufus*. Talrijke andere malacologen volgen deze zienswijze echter niet. In afwachting van verder onderzoek verkies ik eveneens de beide als zelfstandige soorten te beschouwen. In de discussie over soort of ondersoort dienen ook gegevens over de voortplantingsbiologie betrokken te worden. Zolang in dit verband geen overtuigende argumenten voorhanden zijn, is een discussie ten gronde niet mogelijk.
24. Voor zover ik weet werd de echte *A. ater* nog niet in België gevonden. De zwartgekleurde exemplaren die mij ter hand kwamen, bleken na dissectie steeds tot *A. rufus* te behoren. Deze exemplaren vertoonden op de zijrand

van de voetzool steeds rode of bruinrode verticale streepjes, zodat zij niet als homogeen zwart konden worden beschouwd.

25. Uit onderzoeken van S. DAVIES (1977 en 1979) is gebleken dat *A. hortensis* een soortcomplex is dat niet minder dan drie verschillende soorten omvat : *A. hortensis* s.s., *A. distinctus* en *A. owenii*. Ik meen evenwel dat het laatste woord over dit probleem nog niet gezegd is en dat de zaak nog wat ingewikkelder is. Zie ook J.J. DE WILDE, 1983; T. BACKELJAU, 1981, ter perse; T. BACKELJAU & R. MARQUET, ter perse.
26. Zie W. ADAM, 1947, p. 124.
27. Zie W. ADAM, 1947, p. 123.
28. Naar R. MOENS mij meedeelde (1983) zou deze soort in België reeds verscheidene keren zijn aangetroffen in tuinen en op akkers. Het materiaal werd echter niet bewaard, zodat controle niet mogelijk is. Ik ben er echter wel van overtuigd dat deze soort momenteel in België kan voorkomen.
29. Zie J.J. DE WILDE, J.L. VAN GOETHEM & R. MARQUET, 1983; en J.L. VAN GOETHEM, 1972.
30. Zie J.L. VAN GOETHEM, 1976.
31. Zie A. WIKTOR & I.M. LIKHAREV, 1979.
32. Zie J.L. VAN GOETHEM, J.J. DE WILDE & R. MARQUET, 1984.
33. Ik vind dat vooralsnog geen overtuigende bewijzen voorhanden zijn om *D. caruanae* in synonymie te plaatsen met *D. panormitanum* (LESSONA & POLLONERA, 1982). Zie J.L. VAN GOETHEM & J.J. DE WILDE, ter perse. Zie ook F. GIUSTI, 1973 en 1976.
34. Vele auteurs twifelen eraan of *E. alderi* een goede soort is, dan wel een oecologische vorm van *E. fulvus*.
35. Dit is een Mediterrane soort. Het valt niet te achterhalen of het exemplaar van Dolhain (prov. Luik) aangetroffen in de verzameling "De Malzine" verkeerd geëtiketteerd was, ofwel gevonden werd na een toevallige introductie in België. Zie W. ADAM (1947, p. 107, fig. 3 A-C).

36. Het is zeer waarschijnlijk dat een *Testacella*-soort, wellicht *T. haliotidea* DRAPARNAUD, 1801, vroeger in België levend is aangetroffen (zie W. ADAM, 1947, p. 110). Ik meen dat naaktslakken van het genus *Testacella* in België best levend kunnen aangetroffen worden.
37. In de Belgische literatuur is *Helicella striata* verscheidene keren vermeld geworden. Tot nu toe werd zij echter niet met zekerheid in België aangetoond (zie W. ADAM, 1947, pp. 153-154).
38. Het is niet zeker of *C. barbara* momenteel nog levend in ons land voorkomt.
39. Volgens W. ADAM (1960, p. 304) werd het voorkomen in België van *P. subrufescens* door bepaalde auteurs vermeld, doch waarschijnlijk ten onrechte. Gelet op de verspreiding van deze soort zou zij momenteel wel in België kunnen aangetroffen worden.
40. Volgens L. FORCART (1965, p. 81) moeten *T. hispida* en *T. concinna* als aparte soorten worden beschouwd.
41. Het *Trichia*-materiaal van de verzamelingen van het K.B.I.N. zal binnenkort grondig gereviseerd worden. Wellicht zal blijken dat *T. plebeia* ook in België voorkomt.
42. Zie W. ADAM (1947, p. 164; 1960, p. 307).
43. Zie W. ADAM (1947, p. 166; 1960, p. 308).
44. Zie W. ADAM (1960, p. 326-328).
45. Vaak worden in recente literatuur de families Dreissenidae en Sphaeriidae tot de orde Cyrenodonta gerekend.
46. Volgens D.C. MARELLI & S. GRAY (1983, p. 187) is *Congeria cochleata* (KICKX in NYST, 1835) een jonger synoniem van *Mytilopsis leucophaeta* (CONRAD, 1831), die oorspronkelijk beschreven is van de Zuidelijke kust van de Verenigde Staten (Atlantische Oceaan). Gelet op de povere originele beschrijving van CONRAD (1831), vraag ik mij af of het zin heeft een goed bekende en zeer vaak geciteerde naam (*Congeria cochleata*) te vervangen door een weinig geciteerde naam, gebaseerd op een onduidelijke oorspronkelijke beschrijving.

Zie ook de synonymielijst in MARELLI & GRAY op p. 186. Daarom verkies ik de mening van andere specialisten af te wachten alvorens de conclusie van MARELLI & GRAY te onderschrijven.

47. Bij de kevers bestaat een homoniem van deze familie, doch Sphaeriidae bij de Bivalvia heeft prioriteit. In 1970 werd bij de Internationale Commissie voor de Zoölogische Nomenclatuur een voorstel ingediend tot opheffing van deze homonymie [Bull. zool. Nomencl., 26 : 235-7 (1970); zie ook *ibid.*, 38 : 157-161 (1981)]. Dit heeft al heel wat "comments" van diverse auteurs uitgelokt met allerlei voorstellen. Voor zover ik weet is er nog geen definitieve uitspraak gevallen.
Vele auteurs vinden dat er tussen *Sphaerium* en *Pisidium* voldoende verschillen bestaan om ze tot aparte families te rekenen ; Sphaeriidae en Pisidiidae. Momenteel wens ik hierin geen standpunt in te nemen. Zie ook J.G.J. KUIPER (1983, p. 12).
48. Voor soorten van het genus *Pisidium* wordt vaak de Nederlandse naam erwtemossel gebruikt. Zo kan voor de familie Pisidiidae, indien deze als zodanig erkend wordt, de naam erwtemossels dienen.
49. *Musculium* wordt tegenwoordig ook als genus erkend.

INDEX VAN DE WETENSCHAPPELIJKE NAMEN

[synoniemen staan tussen rechte haakjes]

<i>abbreviata</i> , <i>Bythinella</i> (??)	7	[<i>augustiniana</i> auct., <i>Cermuella</i>]	16
<i>Abida</i>	11	<i>auricularia</i> , <i>Lymnaea</i> (35)	8
<i>Acanthinula</i>	11	<i>avenacea</i> , <i>Chondrina</i> (72)	11
<i>Acicula</i>	7	<i>Avenionia</i>	7
<i>acicula</i> , <i>Cecilioides</i> (123)	14	<i>Azeca</i>	10
Aciculidae	7		
[<i>Acme</i>]	7		
Acroloxidae	9	<i>Balea</i>	15
<i>Acroloxus</i>	9	<i>barbara</i> , <i>Cochlicella</i> (145)	16
<i>aculeata</i> , <i>Acanthinula</i> (79)	11	[<i>barbara</i> auct., <i>Cochlicella</i>]	16
<i>aculeata</i> , <i>Potamopyrgus jenkinsi</i> f.	7	[<i>barbara</i> auct., <i>Helicella</i>]	16
(15a)		<i>batavus</i> , <i>Unio crassus</i> (4b)	17
<i>acuta</i> , <i>Cochlicella</i> (144)	16	<i>Bathynomphalus</i>	9
<i>acuta</i> , <i>Physa</i> (31)	8	<i>bidentata</i> , <i>Clausilia</i> (126)	15
<i>Aegopinella</i>	13	<i>bidentata</i> , <i>Leucophytia</i> (28)	8
<i>aginnica</i> , <i>Cermuella</i> (139)	16	[<i>bidentata</i> , <i>Ovatella</i>]	8
<i>agreste</i> , <i>Deroceras</i> (119)	14	<i>biplicata</i> , <i>Balea</i> (132)	15
[<i>agrestis</i> , <i>Agriolimax</i>]	14	<i>Bithynia</i>	7
Agriolimacidae	14	Bithyniidae	7
(<i>Agriolimax</i>)	14	<i>Boettgerilla</i>	13
<i>albus</i> , <i>Gyraulus</i> (45)	9	Boettgerillidae	13
<i>alderi</i> , <i>Euconulus</i> (122)	14	<i>bourguignati</i> , <i>Avenionia</i> (10)	7
<i>Alderia</i>	7	<i>Bradybaena</i>	15
[<i>Alexia</i>]	8	Bradybaenidae	15
(<i>Alinda</i>)	15	<i>breve</i> , <i>Vitrinobrachium</i> (??)	12
<i>alliarius</i> , <i>Oxychilus</i> (103)	13	<i>brevis roberti</i> , <i>Avenionia</i> (11)	7
<i>ammicum</i> , <i>Pisidium</i> (14)	18	[<i>britannica</i> , <i>Truncatellina</i>]	10
<i>anatina</i> , <i>Anodonta</i> (6)	17	[<i>budapestensis</i> , <i>Milax</i>]	13
Ancylidae	9	<i>budapestensis</i> , <i>Tandonia</i> (108)	13
<i>Ancylus</i>	9	<i>Bythinella</i>	7
<i>angustior</i> , <i>Vertigo</i> (64)	10		
<i>Anisus</i>	9	<i>callicratis</i> , <i>Truncatellina</i> (63)	10
<i>annularis</i> , <i>Phenacolimax</i>	12	[<i>candidans</i> , <i>Helicella</i>]	16
[<i>annularis</i> , <i>Vitrina</i>]	12	<i>Candidula</i>	15
<i>Anodonta</i>	17	[<i>candidula</i> , <i>Helicella</i>]	15
<i>antivertigo</i> , <i>Vertigo</i> (66)	10	<i>cantiana</i> , <i>Monacha</i> (147)	16
<i>Aplexa</i>	8	[<i>cantiana</i> , <i>Theba</i>]	16
<i>apricum</i> , <i>Cochlostoma</i> (?)	6	[<i>caperata</i> , <i>Candidula</i>]	15
<i>arboreus</i> , <i>Zonitoides</i> (S)	13	(<i>Carinarion</i>)	12
[<i>arborum</i> , <i>Limax</i>]	14	<i>carinatus</i> , <i>Planorbis</i> (40)	9
<i>arbustorum</i> , <i>Arianta</i> (152)	17	<i>cartusiana</i> , <i>Monacha</i> (146)	16
[<i>arbustorum</i> , <i>Helicigona</i>]	17	[<i>cartusiana</i> , <i>Theba</i>]	16
<i>arenaria</i> , <i>Catinella</i> (57)	10	<i>caruanae</i> , <i>Deroceras</i> (120)	14
<i>Arianta</i>	17	<i>Carychium</i>	8
<i>Arion</i>	12	<i>casertanum</i> , <i>Pisidium</i> (15)	18
Arionidae	12	<i>casertanum casertanum</i> , <i>Pisidium</i>	
<i>Armiger</i>	9	(15a)	18
<i>aspera</i> , <i>Columella</i>	10	<i>casertanum ponderosum</i> , <i>Pisidium</i>	
<i>aspersa</i> , <i>Helix</i> (158)	17	(15b)	18
<i>Assimineae</i>	7	<i>Catinella</i>	10
Assimineidae	7	<i>Cecilioides</i>	14
<i>ater</i> , <i>Arion</i>	12	<i>cellarius</i> , <i>Oxychilus</i> (102)	13
<i>ater</i> , <i>Arion rufus</i> f.	12		

<i>Cepaea</i>	17	<i>Discus</i>	11
<i>Cermeuella</i>	15, 16	<i>distinctus</i> , <i>Arion</i> (90)	12
[<i>cespitem</i> auct., <i>Helicella</i>]	16	<i>doliolum</i> , <i>Sphyradium</i> (70)	10
<i>Chondrina</i>	11	[<i>draparnaldi</i> , <i>Oxychilus</i>]	13
Chondrinidae	11	<i>draparnaudi</i> , <i>Oxychilus</i> (101)	13
<i>Chondrula</i>	11	<i>Dreissena</i>	18
(<i>Cincinnati</i>)	6	Dreissenidae	18
<i>cinereoniger</i> , <i>Limax</i> (112)	14	<i>dubia</i> , <i>Clausilia</i> (127)	15
<i>circumscriptus</i> , <i>Arion</i> (86)	12	<i>dunkeri</i> , <i>Bythinella</i> (12)	7
<i>circumscriptus</i> -complex, <i>Arion</i>	12		
<i>Clausilia</i>	15	<i>edentula</i> , <i>Columella</i> (61)	10
Clausiliidae	15	[<i>elegans</i> , <i>Helicella</i>]	16
<i>cochleata</i> , <i>Congeria</i> (9)	18	<i>elegans</i> , <i>Oxyloma</i> (55)	10
[<i>cochleata</i> , <i>Dreissena</i>]	18	<i>elegans</i> , <i>Pomatias</i> (7)	6
<i>Cochlicella</i>	16	<i>elegans</i> , <i>Trochoidea</i> (?)	16
<i>Cochlicopa</i>	10	Ellobiidae	8
Cochlicopidae	10	[<i>elongata</i> , <i>Pseudanodonta</i>]	17
<i>Cochlodina</i>	15	[<i>elongata</i> , <i>Vitrina</i>]	12
<i>Cochlostoma</i>	6	<i>Ena</i>	11
<i>Columella</i>	10	Endodontidae	11
<i>columella</i> , <i>Pseudosuccinea</i> (S)	8	Enidae	11
<i>complanata</i> , <i>Pseudanodonta</i> (7)	17	<i>enniensis</i> , <i>Vallonia</i> (?)	11
<i>complanatus</i> , <i>Hippeutis</i> (48)	9	[<i>ericetorum</i> , <i>Helicella</i>]	16
[<i>concinna</i> , <i>Trichia</i>]	16	<i>Eucobresia</i>	12
<i>confusa</i> , <i>Pseudammicola</i> (14)	7	Euconulidae	14
<i>Congeria</i>	18	<i>Euconulus</i>	14
<i>contectus</i> , <i>Viviparus</i> (2)	6	[<i>Eulota</i>]	15
<i>contortus</i> , <i>Bathyomphalus</i> (44)	9	<i>Euomphalia</i>	16
<i>contracta</i> , <i>Vitrea</i> (96)	13	[<i>Euparypha</i>]	17
<i>corneum</i> , <i>Sphaerium</i> (10)	18	<i>excavatus</i> , <i>Zonitoides</i> (106)	13
<i>corneus</i> , <i>Planorbarius</i> (50)	9	<i>excentrica</i> , <i>Vallonia</i> (78)	11
(<i>Cornu</i>)	17		
<i>costata</i> , <i>Vallonia</i> (77)	11	<i>fasciatus</i> , <i>Arion</i> (??)	12
[<i>costellata</i> , <i>Vallonia</i>]	11	[<i>fasciatus</i> auct., <i>Viviparus</i>]	6
<i>crassus</i> , <i>Unio</i> (4)	17	<i>Ferrissia</i>	9
<i>crassus batavus</i> , <i>Unio</i> (4b)	17	Ferussaciidae	14
<i>crassus crassus</i> , <i>Unio</i> (4a)	17	<i>flavus</i> , <i>Limax</i> (113)	14
<i>crista</i> , <i>Armiger</i> (47)	9	<i>fluviatilis</i> , <i>Ancylus</i> (51)	9
<i>crista</i> f. <i>cristata</i> , <i>Armiger</i> (47b)	9	<i>fluviatilis</i> , <i>Theodoxus</i> (1)	6
<i>crista</i> f. <i>nautileus</i> , <i>Armiger</i> (47a)	9	[<i>fontanus</i> , <i>Hippeutis</i>]	9
<i>crista</i> f. <i>spinulosa</i> , <i>Armiger</i> (47c)	9	<i>fontinalis</i> , <i>Physa</i> (30)	8
<i>cristata</i> , <i>Armiger</i> <i>crista</i> f. (47b)	9	[<i>frumentum</i> , <i>Abida</i>]	11
<i>cristata</i> , <i>Valvata</i> (4)	6	<i>frumentum</i> , <i>Granaria</i> (?)	11
<i>crystallina</i> , <i>Vitrea</i> (95)	12	[<i>Fruticicola</i>]	15, 16
(<i>Crystallus</i>)	12	<i>fruticum</i> , <i>Bradybaena</i> (134)	15
Cyclophoridae	6	<i>fulvus</i> , <i>Euconulus</i> (121)	14
<i>cygnea</i> , <i>Anodonta</i> (5)	17	<i>fusca</i> , <i>Acicula</i> (20)	7
<i>cylindracea</i> , <i>Lauria</i> (75)	11		
<i>cylindrica</i> , <i>Truncatellina</i> (62)	10	<i>gagates</i> , <i>Milax</i> (107)	13
[<i>cylindrica</i> , <i>Vertigo</i>]	10	(<i>Galba</i>)	8
(<i>Cyrenastrum</i>)	18	(<i>Gallandia</i>)	12
		[<i>geyeri</i> , <i>Helicella</i>]	16
[<i>denticulata</i> , <i>Alexia</i>]	8	<i>geyeri</i> , <i>Trochoidea</i> (143)	16
<i>depressa</i> , <i>Limapontia</i> (24)	8	<i>gigaxii</i> , <i>Candidula</i> (137)	15
<i>Deroceras</i>	14	[<i>gigaxii</i> , <i>Helicella</i>]	15
<i>detrita</i> , <i>Zebrina</i> (?)	11	<i>glabra</i> , <i>Lymnaea</i> (34)	8
<i>diaphana</i> , <i>Eucobresia</i> (93)	12		
(<i>Disculifer</i>)	9		

<i>glutinosa</i> , <i>Myxas</i> (38)	8	(<i>Kobeltia</i>)	12
<i>goodalli</i> , <i>Azeca</i> (58)	10		
[<i>gracilis</i> , <i>Milax</i>]	13		
<i>Granaria</i>	11	<i>Laciniaria</i>	15
<i>Granopupa</i>	11	<i>lacustre</i> , <i>Sphaerium</i> (13)	18
<i>granum</i> , <i>Granopupa</i> (?)	11	<i>lacustris</i> , <i>Acroloxus</i> (52)	9
<i>grayana</i> , <i>Assiminea</i> (22)	7	[<i>lacustris</i> , <i>Viviparus</i>]	6
<i>Gyraulus</i>	9	<i>laeve</i> , <i>Deroceras</i> (117)	14
		[<i>laevis</i> , <i>Agriolimax</i>]	14
		<i>laevis</i> , <i>Gyraulus</i> (46)	9
<i>hammonis</i> , <i>Nesovitrea</i> (97)	13	<i>lamellata</i> , <i>Spermodea</i> (??)	11
[<i>hammonis</i> , <i>Retinella</i>]	13	<i>laminata</i> , <i>Cochlodina</i> (124)	15
<i>heldi</i> , <i>Vertigo</i> (?)	10	<i>lapicida</i> , <i>Helicigona</i> (153)	17
<i>Helicella</i>	15, 16	<i>Lauria</i>	11
<i>Helicidae</i>	15	<i>leachii</i> , <i>Bithynia</i> (19)	7
<i>Helicigona</i>	17	<i>Lehmannia</i>	14
<i>Helicodiscus</i>	11	<i>Leucophytia</i>	8
<i>Helicodonta</i>	16	(<i>Leucostigma</i>)	15
[<i>Helicolimax</i>]	12	<i>leucostigma</i> , <i>Papillifera</i>	15
<i>Helicopsis</i>	16	<i>leucostomus</i> , <i>Anisus</i> (41)	9
<i>Helix</i>	17	<i>Limacidae</i>	14
<i>helveticus</i> , <i>Oxychilus</i> (104)	13	(<i>Limacus</i>)	14
<i>henslowanum</i> , <i>Pisidium</i> (23)	18	<i>Limapontia</i>	8
[<i>heripensis</i> , <i>Helicella</i>]	15	<i>Limapontiidae</i>	8
<i>hibernicum</i> , <i>Pisidium</i> (25)	18	<i>Limax</i>	14
<i>Hippeutis</i>	9	[<i>lineata</i> , <i>Acme</i>]	7
[<i>hispidata</i> , <i>Fruticicola</i>]	16	<i>lineolata</i> , <i>Macrogastra</i> (129)	15
[<i>hispidata</i> , <i>Hygromia</i>]	16	<i>Lithoglyphus</i>	7
<i>hispidata</i> , <i>Trichia</i> (150)	16	<i>lubrica</i> , <i>Cochlicopa</i> (59)	10
<i>hortensis</i> , <i>Arion</i> (89)	12	<i>lubrica</i> -complex, <i>Cochlicopa</i>	10
<i>hortensis</i> , <i>Cepaea</i> (157)	17	<i>lubricella</i> , <i>Cochlicopa</i>	10
[<i>hortensis</i> auct., <i>Arion</i>]	12	[<i>lucidus</i> , <i>Oxychilus</i>]	13
<i>hortensis</i> -complex, <i>Arion</i>	12	<i>lusitanicus</i> , <i>Arion</i> (??)	12
[<i>Hyalina</i>]	12	<i>Lymnaea</i>	8
<i>Hydrobia</i>	7	<i>Lymnaeidae</i>	8
<i>Hydrobiidae</i>	7		
[<i>Hygromia</i>]	16		
<i>hypnorum</i> , <i>Aplexa</i> (29)	8	<i>Macrogastra</i>	15
		[<i>macrostoma</i> , <i>Valvata</i>]	6
		<i>major</i> , <i>Phenacolimax</i> (94)	12
[<i>incarnata</i> , <i>Monacha</i>]	16	[<i>major</i> , <i>Vitrina</i>]	12
<i>incarnata</i> , <i>Perforatella</i> (148)	16	<i>Malacolimax</i>	14
[<i>incarnata</i> , <i>Zenobiella</i>]	16	(<i>Malino</i>)	14
[<i>inchoata</i> , <i>Acicula</i>]	7	[<i>Margaritana</i>]	17
[<i>insularis</i> , <i>Milax</i>]	13	<i>Margaritifera</i>	17
<i>intermedius</i> , <i>Arion</i> (91)	12	[<i>margaritifera</i> , <i>Margaritana</i>]	17
<i>intersecta</i> , <i>Candidula</i> (136)	15	<i>margaritifera</i> , <i>Margaritifera</i> (1)	17
[<i>intersecta</i> , <i>Helicella</i>]	15	[<i>margaritifera</i> , <i>Unio</i>]	17
[<i>Iphigena</i>]	15	<i>Margaritifera</i>	17
<i>Isognomostoma</i>	17	<i>marginata</i> , <i>Lehmannia</i> (115)	14
<i>isognomostoma</i> , <i>Isognomostoma</i> (154)	17	[<i>marginatus</i> , <i>Milax</i>]	13
<i>itala</i> , <i>Helicella</i> (142)	16	[<i>marginatus</i> , <i>Planorbis</i>]	9
		<i>maritima</i> , <i>Helicella</i>	15
		<i>Marstoniopsis</i>	7
<i>Jamina</i>	11	<i>maximus</i> , <i>Limax</i> (111)	14
<i>jenkinsi</i> , <i>Potamopyrgus</i> (15)	7	[<i>menkeana</i> , <i>Azeca</i>]	10
<i>jenkinsi</i> f. <i>aculeata</i> , <i>Potamopyrgus</i> (15a)	7	[<i>meridionale</i> , <i>Deroceras</i>]	14
<i>jonica</i> , <i>Cernuella</i> (140)	16	(<i>Mesarion</i>)	12
		(<i>Microarion</i>)	12

Milacidae	13	<i>pellucida</i> , <i>Vitrina</i> (92)	12
<i>Milax</i>	13	<i>peregra</i> , <i>Lymnaea</i> (36)	8
<i>milium</i> , <i>Pisidium</i> (16)	18	<i>peregra</i> f. <i>ovata</i> , <i>Lymnaea</i> (36b)	8
<i>minimum</i> , <i>Carychium</i> (25)	8	<i>peregra</i> f. <i>peregra</i> , <i>Lymnaea</i> (36a)	8
[<i>minutissima</i> , <i>Vertigo</i>]	10	[<i>peregrina</i> , <i>Lymnaea</i>]	8
<i>modesta</i> , <i>Alderia</i> (23)	7	<i>Perforatella</i>	16
<i>moitessierianum</i> , <i>Pisidium</i> (24)	18	(<i>Peringia</i>)	7
<i>Monacha</i>	16	(<i>Perpolita</i>)	13
(<i>Monachoides</i>)	16	[<i>personatum</i> , <i>Isognomostoma</i>]	17
<i>montana</i> , <i>Ena</i> (80)	11	<i>personatum</i> , <i>Pisidium</i> (19)	18
<i>moulinsiana</i> , <i>Vertigo</i> (67)	10	<i>perversa</i> , <i>Balea</i> (133)	15
<i>muscorum</i> , <i>Pupilla</i> (73)	11	<i>petronella</i> , <i>Nesovitrea</i> (??)	13
(<i>Musculium</i>)	18	[<i>pfeifferi</i> , <i>Succinea</i>]	10
[<i>myosotis</i> , <i>Alexia</i>]	8	<i>Phenacolimax</i>	12
<i>myosotis</i> , <i>Ovatella</i> (27)	8	<i>Physa</i>	8
<i>Myxas</i>	8	<i>Physidae</i>	8
		<i>pictorum</i> , <i>Unio</i> (2)	17
		[<i>pisana</i> , <i>Euparypha</i>]	17
<i>naticoides</i> , <i>Lithoglyphus</i> (17)	7	<i>pisana</i> , <i>Theba</i> (155)	17
<i>nautileus</i> , <i>Armiger crista</i> f. (47a)	9	<i>piscinalis</i> , <i>Valvata</i>	6
<i>neglecta</i> , <i>Cernuella</i> (141)	16	<i>piscinalis piscinalis</i> , <i>Valvata</i> (6)	6
[<i>neglecta</i> , <i>Helicella</i>]	16	<i>Pisidium</i>	18
<i>neglecta</i> , <i>Hydrobia</i> (??)	7	<i>Planorbarius</i>	9
<i>nemoralis</i> , <i>Cepaea</i> (156)	17	<i>Planorbidae</i>	9
<i>Neritidae</i>	6	<i>Planorbis</i>	9
<i>Nesovitrea</i>	13	<i>planorbis</i> , <i>Planorbis</i> (39)	9
[<i>nigricans</i> , <i>Clausilia</i>]	15	<i>Plathystimulus</i>	14
<i>nigricans</i> , <i>Milax</i> (??)	13	(<i>Platyla</i>)	7
<i>nitens</i> , <i>Aegopinella</i> (100)	13	<i>plebeia</i> , <i>Trichia</i> (??)	16
<i>nitens</i> , <i>Cochlicopa</i>	10	<i>plicata</i> , <i>Laciniaria</i> (??)	15
[<i>nitens</i> , <i>Retinella</i>]	13	<i>plicatula</i> , <i>Macrogastra</i> (130)	15
<i>nitida</i> , <i>Segmentina</i> (49)	9	[<i>poirieri</i> , <i>Limax</i>]	14
<i>nitidula</i> , <i>Aegopinella</i> (99)	13	<i>polita</i> , <i>Acicula</i> (21)	7
[<i>nitidula</i> , <i>Retinella</i>]	13	<i>polymorpha</i> , <i>Dreissena</i> (8)	18
<i>nitidum</i> , <i>Pisidium</i> (17)	18	<i>pomatia</i> , <i>Helix</i> (159)	17
<i>nitidus</i> , <i>Zonitoides</i> (105)	13	<i>Pomatias</i>	6
		<i>Pomatiasidae</i>	6
		<i>ponderosum</i> , <i>Pisidium casertanum</i>	
		(15b)	18
<i>oblonga</i> , <i>Succinea</i> (54)	10	<i>Potamopyrgus</i>	7
<i>obscura</i> , <i>Ena</i> (81)	11	[<i>praticola</i> , <i>Euconulus</i>]	14
(<i>Obscurella</i>)	6	[<i>profuga</i> , <i>Helicella</i>]	16
<i>obtusale</i> , <i>Pisidium</i> (18)	18	<i>Pseudammicola</i>	7
<i>obvia</i> , <i>Helicella</i> (??)	16	<i>Pseudanodonta</i>	17
<i>obvoluta</i> , <i>Helicodonta</i> (151)	16	<i>pseudoflavus</i> , <i>Limax</i> (??)	14
<i>Orculidae</i>	10	<i>pseudosphaerium</i> , <i>Pisidium</i> (??)	18
(<i>Ortizius</i>)	13	<i>Pseudosuccinea</i>	8
[<i>ovata</i> , <i>Lymnaea</i>]	8	(<i>Pseudotrichia</i>)	16
<i>ovata</i> , <i>Lymnaea peregra</i> f. (36b)	8	(<i>Pseudovestia</i>)	15
<i>Ovatella</i>	8	<i>pulchella</i> , <i>Vallonia</i> (76)	11
<i>oweni</i> , <i>Arion</i>	12	<i>pulchella</i> , <i>Valvata</i> (5)	6
<i>Oxychilus</i>	13	<i>pulchellum</i> , <i>Pisidium</i> (20)	18
<i>Oxyloma</i>	10	<i>Punctum</i>	11
		<i>Pupilla</i>	11
		<i>Pupillidae</i>	11
<i>pallens</i> , <i>Boettgerilla</i> (110)	13	<i>pura</i> , <i>Aegopinella</i> (98)	13
<i>palustris</i> , <i>Lymnaea</i> (33)	8	[<i>pura</i> , <i>Retinella</i>]	13
<i>Papillifera</i>	15	<i>pusilla</i> , <i>Vertigo</i> (65)	10
<i>parvula</i> , <i>Clausilia</i> (125)	15	<i>putris</i> , <i>Succinea</i> (53)	9

<i>pygmaea</i> , <i>Vertigo</i> (68)	10	<i>sterrri</i> , <i>Pupilla</i> (74)	11
<i>pygmaeum</i> , <i>Punctum</i> (82)	11	Stiligeridae	7
<i>Pyramidula</i>	10	[<i>striata</i> , <i>Helicella</i>]	16
Pyramidulidae	10	<i>striata</i> , <i>Helicopsis</i> (??)	16
		<i>strigella</i> , <i>Euomphalia</i> (??)	16
		[<i>striolata</i> , <i>Fruticicola</i>]	16
<i>quadridens</i> , <i>Jamnia</i> (??)	11	[<i>striolata</i> , <i>Hygromia</i>]	16
(<i>Quickella</i>)	10	<i>striolata</i> , <i>Trichia</i> (?)	16
		[<i>strobeli</i> , <i>Truncatellina</i>]	10
[<i>radiatula</i> , <i>Retinella</i>]	13	<i>sturanyi</i> , <i>Deroceras</i> (??)	14
(<i>Radix</i>)	8	<i>subfuscus</i> , <i>Arion</i> (88)	12
<i>repentina</i> , <i>Cochlicopa</i>	10	[<i>subrufescens</i> , <i>Hygromia</i>]	16
<i>reticulatum</i> , <i>Deroceras</i> (118)	14	<i>subrufescens</i> , <i>Perforatella</i> (??)	16
[<i>reticulatus</i> , <i>Agriolimax</i>]	14	<i>substriata</i> , <i>Vertigo</i> (69)	10
<i>Retinella</i>	13	<i>subtruncatum</i> , <i>Pisidium</i> (21)	18
<i>riparius</i> , <i>Gyraulus</i> (??)	9	<i>Succinea</i>	9
<i>rivicola</i> , <i>Sphaerium</i> (11)	18	Succineidae	9
[<i>rivierana</i> , <i>Truncatellina</i>]	10	(<i>Succinella</i>)	10
<i>roberti</i> , <i>Avenionia brevis</i> (11)	7	<i>sulcatum</i> , <i>Pomatias</i> (?)	6
<i>rodnae</i> , <i>Deroceras</i> (??)	14	<i>supinum</i> , <i>Pisidium</i> (22)	18
<i>rolphii</i> , <i>Macrogastra</i> (131)	15		
[<i>rotundatus</i> , <i>Anisus</i>]	9	<i>Tandonia</i>	13
<i>rotundatus</i> , <i>Discus</i> (83)	11	<i>tenellus</i> , <i>Malacolimax</i> (114)	14
[<i>rubiginosa</i> , <i>Monacha</i>]	16	<i>tentaculata</i> , <i>Bithynia</i> (18)	7
<i>rubiginosa</i> , <i>Perforatella</i> (149)	16	<i>tenuilineatum</i> , <i>Pisidium</i> (26)	18
<i>ruderatus</i> , <i>Discus</i> (??)	11	[<i>terrestris</i> , <i>Helix</i>]	16
<i>rufus</i> , <i>Arion</i> (85)	12	<i>Testacella</i>	15
<i>rufus</i> f. <i>ater</i> , <i>Arion</i>	12	Testacellidae	15
[<i>rugosiuscula</i> , <i>Helicella</i>]	15	<i>Theba</i>	16, 17
<i>rupestris</i> , <i>Pyramidula</i> (60)	10	<i>Theodoxus</i>	6
<i>rustica</i> , <i>Tandonia</i> (109)	13	<i>Trichia</i>	16
[<i>rusticus</i> , <i>Milax</i>]	13	[<i>tridens</i> , <i>Azeca</i>]	10
		<i>tridens</i> , <i>Chondrula</i> (??)	11
<i>sarsii</i> , <i>Oxyloma</i> (56)	10	<i>tridentatum</i> , <i>Carychium</i> (26)	8
<i>scholtzi</i> , <i>Marstoniopsis</i> (16)	7	<i>triplicata</i> , <i>Pupilla</i> (??)	11
<i>secale</i> , <i>Abida</i> (71)	11	Trochoidea	16
<i>Segmentina</i>	9	<i>Truncatellina</i>	10
<i>Semilimax</i>	12	<i>truncatula</i> , <i>Lymnaea</i> (32)	8
<i>semilimax</i> , <i>Semilimax</i>	12	<i>tumidus</i> , <i>Unio</i> (3)	17
<i>septemspirale</i> , <i>Cochlostoma</i> (?)	6		
[<i>sericea</i> , <i>Fruticicola</i>]	16	<i>ulvae</i> , <i>Hydrobia</i> (9)	7
<i>silvaticus</i> , <i>Arion</i> (87)	12	[<i>umbilicatus</i> , <i>Planorbis</i>]	9
<i>singleyanus</i> , <i>Helicodiscus</i> (84)	11	<i>unifasciata</i> , <i>Candidula</i> (135)	15
<i>solidum</i> , <i>Sphaerium</i> (12)	18	[<i>unifasciata</i> , <i>Helicella</i>]	15
[<i>sowerbyi</i> , <i>Milax</i>]	13	<i>Unio</i>	17
<i>sowerbyi</i> , <i>Tandonia</i> (??)	13	Unionidae	17
<i>Spermodea</i>	11		
(<i>Sphaeriastrum</i>)	18	<i>valentiana</i> , <i>Lehmannia</i> (116)	14
Sphaeriidae	18	<i>Vallonia</i>	11
<i>Sphaerium</i>	18	Valloniidae	11
<i>Sphyradium</i>	10	<i>Valvata</i>	6
<i>spinulosa</i> , <i>Armiger crista</i> f. (47c)	9	Valvatidae	6
<i>spirorbis</i> , <i>Anisus</i> (42)	9	[<i>variabilis</i> , <i>Helicella</i>]	15
[<i>stagnalis</i> , <i>Hydrobia</i>]	7	[<i>ventricosa</i> , <i>Cochlicella</i>]	16
<i>stagnalis</i> , <i>Lymnaea</i> (37)	8	<i>ventricosa</i> , <i>Macrogastra</i> (128)	15
<i>stagnorum</i> , <i>Hydrobia</i> (8)	7	[<i>ventrosa</i> , <i>Cochlicella</i>]	16
[<i>steinii</i> , <i>Marstoniopsis</i>]	7		

[<i>ventrosa</i> , <i>Hydrobia</i>]	7	<i>vortex</i> , <i>Anisus</i> (43)	9
[<i>vermiformis</i> , <i>Boettgerilla</i>]	13	<i>vorticulus</i> , <i>Anisus</i> (??)	9
Vertiginidae	10		
<i>Vertigo</i>	10		
(<i>Vertilla</i>)	10	<i>wautieri</i> , <i>Ferrissia</i> (??)	9
[<i>villosa</i> , <i>Fruticicola</i>]	16		
<i>villosa</i> , <i>Trichia</i> (?)	16		
<i>virgata</i> , <i>Cermuella</i> (138)	15	(<i>Xerocincta</i>)	16
[<i>virgata</i> , <i>Helicella</i>]	15	(<i>Xeroclausa</i>)	16
<i>viridis</i> , <i>Bythinella</i> (13)	7	[<i>Xerophila</i>]	16
<i>Vitrea</i>	12, 13		
<i>Vitrina</i>	12		
Vitrinidae	12	<i>Zebrina</i>	11
<i>Vitrinobrachium</i>	12	(<i>Zenobiella</i>)	16
Viviparidae	6	Zonitidae	12
<i>Viviparus</i>	6	<i>Zonitoides</i>	13
<i>viviparus</i> , <i>Viviparus</i> (3)	6		

I N D E X V A N D E N E D E R L A N D S E N A M E N

=====

aardslak, grote	14	erwtemossel	18
aardslak, tere	14		
aardslak, zwarte	14		
aardslakken	14	Frygische muts	9
achterkieuwigen	7		
akkerslak, gewone	14		
akkerslak, grauwe	14	glansslakken	12
akkerslakken	14	glashorentje	12
ammonshorentje	13	glasslakken	12
barnsteenslak, gewone	9	haverkorrel	11
barnsteenslakken	9	heesterslak	17
bijenkorfje	11	heideslak, gewone	16
blaashorenslak, puntige	8	hoornschaal, gewone	18
blaashorenslakken	8	hoornschalen	18
blindslakje	14		
boerenknoopje	11		
boommaaktslak	14	kartuizerslak	16
boswegslak	12	kelderaardslak	14
brakwaterhorentje	7	kielnaaktslak, donkere	13
brakwatermossel	18	kielnaaktslak, zwarte	13
bron-blaashorenslak	8	kielnaaktslakken	13
buikpotigen	6	korenkorreltje	11
		kristalslakje	12
diepslak, grote	7		
diepslak, kleine	7		
diepslakken	7	landlongslakken	9
draaikolk-schijfhorenslak	9	langhalsakkerslak	14
driehoeksmossel	18	leverbotslakje	8
drijfhoentje	7	longslakken	8
drijfhoentjes	7	lookslakje	13

moeraspoelslak	8	slakken	6
moerasslak, spitse	6	speldeknopje	11
moerasslak, stompe	6	spoelhorenslak, gladde	15
moerasslakken, levendbarende	6	spoelhorenslak, kleine	15
mostonnetje	11	spoelhorenslakken	15
muizenootje	8	steenbikker	17
muizenootje, wit	8	stekelslakje	11
muts, Frygische	9	stroommossel	17
		stroommossels	17
nerietslakken	6		
oorslakken	8	tolslakje	14
		tuinglanslak	13
pluimdrager, platte	6	tuinslak, bruïngerande	17
pluimdragere	6	tuinslak, gewone	17
poelslak, gewone	8	tuinslak, witgerande	17
poelslak, grote	8	tuinwegslak	12
poelslak, oorvormige	8	tweekleppigen	17
poelslak, ovale	8		
poelslak, slanke	8	vijvermossel	17
poelslakken	8	vijvermossels	17
posthoornslak	9	vijverpluimdrager	6
posthoortje	9	voorkieuwigen	6
posthorenslak	9		
		wadslakje	7
riempje	9	waterakkerslak	14
rivierfijnschaal	18	waterlongslakken	8
rivierparelmossel	17	weekdieren	6
		wegslak, grauwe	12
schijfhorenslak, gekielde	9	wegslak, kleinste	12
schijfhorenslak, geronde	9	wegslak, rode	12
schijfhorenslak, gewone	9	wegslak, zwarte	12
schijfhorenslak, glanzige	9	wegslakken	12
schijfhorenslak, vlakke	9	wijngaardslak	17
schijfhorenslak, witte	9	wormmaaktslak, gewone	13
schijfhorenslakken	9	wormmaaktslak, grijze	13
schildersmossel	17	wormmaaktslakken	13
schorshorentje	15		
segrijnslak	17	zoetwaterneriet	6
		zwanemossel	17

G E C I T E E R D E L I T E R A T U U R
=====

- ADAM, W. - 1947 - Révision des mollusques de la Belgique. I. Mollusques terrestres et dulcicoles. - *Mém. Mus. r. Hist. nat. Belg., Bruxelles*, 106 : 1-298, figs 1-4, pls 1-6, maps 1-162.
- ADAM, W. - 1960 - Mollusques. I. Mollusques terrestres et dulcicoles. - *Patr. Inst. r. Sci. nat. Belg., Bruxelles, Faune de Belgique* : 1-402, figs 1-163, pls 1-16, col.pls A-D.
- BACKELJAU, T. - 1981 - Biometrie, ecologie, ethologie en systematiek van het *Arion hortensis* complex in België. - Licentiaatsverhandeling U.I.A. : 78 pp.
- BACKELJAU, T. - ter perse - A preliminary account on species specific protein patterns in albumen gland extracts of *Arion hortensis* s.l. (Mollusca, Pulmonata, Arionidae). - *Basteria*.
- BACKELJAU, T. & MARQUET, R. - ter perse - An advantageous use of multivariate statistics in a biometrical study on the *Arion hortensis* complex in Belgium (Mollusca, Pulmonata, Arionidae). - *Malacological Review*.
- BOETERS, H.D. - 1967 - *Bythinella brevis* auct. und die Gattung *Avenionia* NICOLAS 1882 (Prosobranchia, Hydrobiidae). - *Arch. Moll.*, 96 (3/6) : 155-165, figs 1-12.
- BOETERS, H.D. & WINTER, T. DE - 1983 - Neues über *Avenionia* NICOLAS 1882 (Prosobranchia : Hydrobiidae). - *Arch. Moll.*, 114 (1/3) : 25-30, figs 1-10.
- DAVIES, S. - 1977 - The *Arion hortensis* complex, with notes on *A. intermedius* NORMAND (Pulmonata : Arionidae). - *J. Conch.*, 29 : 173-187, figs 1-6.
- DAVIES, S. - 1979 - Segregates of the *Arion hortensis* complex (Pulmonata : Arionidae), with the description of a new species, *Arion owenii*. - *J. Conch.*, 30 : 123-127.
- DE WILDE, J.J. - 1983 - Notes on the *Arion hortensis* complex in Belgium (Mollusca, Pulmonata : Arionidae). - *Annls Soc. r. zool. Belg.*, 113 (1) : 87-96, figs 1-4.
- DE WILDE, J.J., VAN GOETHEM, J.L. & MARQUET, R. - 1983 - Over de verspreiding, de uitbreiding en de oecologie van *Boettgerilla pallens* SIMROTH, 1912 in België. - *Studiedocumenten van het K.B.I.N.*, 12 : 1-31, figs 1-4, kaarten 1-43.
- DE WILDE, J.J., VAN GOETHEM, J.L. & MARQUET, R. - ter perse - Distribution and dispersal of *Boettgerilla pallens* SIMROTH, 1912 in Belgium (Gastropoda, Pulmonata, Boettgerillidae). - *Proc. 8th Int. Malac. Congress, Budapest*.
- DE WILDE, J.J., VAN GOETHEM, J.L. & MARQUET, R. - ter perse - The distribution of the species of the genus *Deroceras* RAFINESQUE, 1820 in Belgium (Gastropoda, Pulmonata, Agriolimacidae). - *Soosiana*.
- FALNIOWSKI, A. - 1983 - Notes on the variability of *Marstoniopsis scholtzi* (A. SCHMIDT, 1856), with its possible taxonomic implications (Prosobranchia, Hydrobioidea). - *Basteria*, 47 (5-6) : 155-159, figs 1-20.

- FORCART, L. - 1965 - New researches on *Trichia hispida* (LINNAEUS) and related forms. - *Proc. 1st Europ. Malac. Congress, London. Conch. Soc. G.B. and Malac. Soc. London* : 79-93, figs 1-2, maps 1-4, pls 2-3.
- GIUSTI, F. - 1973 - Notulae Malacologicae. XVIII. I Molluschi terrestri e salmastri delle isole Eolie. - *Lavori Soc. Ital. Biogeogr.*, N.S., 3 : 113-306, figs.
- GIUSTI, F. - 1976 - Notulae Malacologicae. XXIII. I Molluschi terrestri, salmastri e di acqua dolce dell'Elba, Giannutri e scogli minori dell'Arcipelago Toscano. Conclusioni generali sul popolamento malacologico dell'Arcipelago Toscano e descrizione di una nuova specie. - *Lavori Soc. Ital. Biogeogr.*, N.S., 5 : 99-355, figs.
- HUBENDICK, B. - 1951 - *Anisus spirorbis* and *A. leucostomus* (Moll. Pulm.), a critical comparison. - *Ark. Zool.*, 2 (9) : 551-557, figs 1-4, pl. 1.
- HUDEC, V. & BRABENEC, J. - 1966 - Neue Erkenntnisse über die Schnecken der Gesamtart *Galba palustris* (Müll., 1774) aus der Tschechoslowakei. - *Folia parasitologica*, 13 : 132-143, figs 1-3, pls 1-2.
- JACKIEWICZ, M. - 1959 - Badania nad zmiennością i stanowiskiem systematycznym *Galba palustris* O.F. MÜLL. [Investigations on the variability and systematic position of *Galba palustris* O.F. MÜLLER] . - *The Poznań Society of Friends of Science, section Biol.*, 19 (3) : 1-54, figs 1-2, 1 map, pls 1-25.
- KUIPER, J.G.J. - 1983 - The Sphaeriidae of Australia. - *Basteria*, 47 (1-4) : 3-52, figs 1-100.
- MARELLI, D.C. & GRAY, S. - 1983 - Conchological Redescriptions of *Mytilopsis sallei* and *Mytilopsis leucophaeta* of the Brackish Western Atlantic (Bivalvia : Dreissenidae). - *The Veliger*, 25 (3) : 185-193, figs 1-8.
- MARQUET, R. - 1982 - Studie over de verspreiding en de oecologie van de Belgische landmollusken. - *Doctoraatsverhandeling U.I.A.* : 1-567, bijlagen 1-435.
- MARQUET, R. - 1983 - An interesting molluscan fauna in Bévercé (Belgium), with notes on *Acicula polita* (HARTMANN, 1840), new to the Belgian fauna (Mollusca : Gastropoda). - *Annls Soc. r. zool. Belg.*, 113 (1) : 81-86, figs 1-2.
- MARQUET, R. - ter perse - An intensive ecological and zoogeographical survey of belgian land molluscs : aim, methods and results (Mollusca, Gastropoda). - *Annls Soc. r. zool. Belg.*
- RAPPÉ, G. - 1977 - Slakken in en om Torgny. - *Stentor, Gent*, 2 : 4-16, ill.
- SEVO, S. - 1974 - Note sur la répartition en Belgique de trois mollusques gastéropodes terrestres peu connus : *Acme inchoata* (Prosobranchies, Acmidae), *Abida frumentum* (Stylommatophores, Vertiginidae) et *Alexia denticulata* (Basommatophores, Ellobiidae). - *Malac. Review*, 7 : 1-14, figs 1-11.
- VAN GOETHEM, J.L. - 1972 - Contribution à l'étude de *Boettgerilla vermiformis* WIKTOR, 1959 (Mollusca, Pulmonata). - *Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg.*, 48 (14) : 1-16, figs 1-26, pl. 1, fig. 1-3.

- VAN GOETHEM, J.L. - 1974 - Sur la présence en Belgique de *Deroceras caruanae* (POLLONERA, 1891) et de *Deroceras agreste* (LINNAEUS, 1758) - (Mollusca, Pulmonata, Limacidae). - *Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg.*, 50 (2) : 1-21, figs 1-33, pl. 1, figs 1-6.
- VAN GOETHEM, J.L. - 1976 - Contribution à l'étude de *Lehmannia valentiana* (DE FÉRUSAC, 1821) - (Mollusca, Pulmonata, Limacidae). - *Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg.*, 51 (5) : 1-14, figs 1-16, pl. 1, figs 1-2.
- VAN GOETHEM, J.L., MUYLAERT, A. & TAVERNIER, W. - 1979 - *Trochoidea elegans* (GMELIN, 1790), een nieuwe soort landslak voor de Belgische fauna (Mollusca, Gastropoda, Helicidae). - *Biologisch Jaarboek Dodonaea*, 47 : 140-144, figs 1-3.
- VAN GOETHEM, J.L. & DE WILDE, J.J. - ter perse - On the taxonomic status of *Deroceras caruanae* (POLLONERA, 1891) - (Gastropoda, Pulmonata). - *Arch. Moll.*, 115 (4/6) : 6 pp.
- VAN GOETHEM, J.L., DE WILDE, J.J. & MARQUET, R. - 1984 - Over de verspreiding in België van de naaktslakken van het genus *Deroceras* RAFINESQUE, 1820 (Mollusca, Gastropoda, Agriolimacidae). - *Studiedocumenten van het K.B.I.N.*, 14 : 1-45, figs 1-13, kaarten 1-74.
- WIKTOR, A. & LIKHAREV, I.M. - 1979 - Phylogenetische Probleme bei Nacktschnecken aus den Familien Limacidae und Milacidae (Gastropoda, Pulmonata). - *Proc. 6th Europ. Malac. Congress, Amsterdam. Malacologia*, 18 : 123-131, figs 1-7.
-